

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Första Kammaren. N:o 9.

Onsdagen den 26 februari, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet friherre *Palmstierna* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning af den s. k. Kommendantsängen vid skansen Kronan i Göteborg m. m.

Denna kongl. proposition blef härefter föredragen och på begäran bordlagd.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 24, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till statsutskottet hänvisad motion;

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen; samt

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1, 6 och 9 §§ i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 ätvensom inom Riksdagen väckta förslag i samma ämne; och

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 15, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 1 punkten i utskottets utlåtande n:o 9, öfver väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 16, i anledning af väckt motion om inskränkning i gift mans rätt att, utan hustruns samtycke, ingå borgen;

n:o 17, i anledning af väckt motion om tillägg till 20 kap. 1 § ärfdabalken; och

n:o 18, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 1 i förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845.

Företogs val af sju ledamöter i Riksdagens särskilda utskott för behandling af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna; och befunnos efter valförrättningens slut dertill hafva blifvit utsedde:

herr <i>Sjöcrona</i>	med 87 röster,
» <i>Gilljam</i>	» 86 »
» <i>Billing</i>	» 84 »
» <i>Lundström</i>	» 83 »
» <i>Dickson</i>	» 82 »
» <i>Sundberg</i>	» 81 »
» <i>Törnebladh</i>	» 75 »

Företogs val af fem suppleanter i Riksdagens särskilda utskott för behandling af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna; och befunnos efter valförrättningens slut dertill hafva blifvit utsedde:

herr <i>Ehrenborg</i>	med 72 röster,
greffe <i>Barnekow, A. G.</i>	» 66 »
herr <i>Kerfstedt</i>	» 63 »
» <i>Kajerdt</i>	» 63 »
» <i>Almgren</i>	» 60 »

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 19.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 22 och 25 i denna månad bordlagda betänkande n:o 1, i anledning af väckta motioner om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartsfördrag samt om tulltaxans förändrade uppställning.

1 punkten.

Hans excellens herr statsministern friherre Åkerhielm afgaf en skriftligen affattad förklaring af följande innehåll: Gifvet är att det skrivelseförslag till Kongl. Maj:t, hvarom kammaren nu har att öfverlägga, då det af Riksdagen beslutas och huru det än slutligen formuleras, skall, när det, likasom hvarje annat sådant, i sin tid inför Konungen i statsrådet föredrages, tillvinna sig det afseende och tillerkännas den inneboende vikt, som Riksdagens grundlagsenligt uttalade mening påkallar. Bli det mig förunnadt att på grund af Konungens fortfarande förtroende afgifva mitt råd i detta ärende, måste detta råd blifva ett uttryck af den mening jag hyst och hyser som medlem af Riksdagen, nemligen att någon förlängning af nu gällande traktat-aftal med Frankrike oförändradt icke är tillrädlig. Riksdagens allt tydligare framträdande önskan att, i den mån tillbörlig hänsyn till industri och näringslif det medgifver, obunden af aftal med främmande land åt Sverige bevara rätten att bestämma tullar och tulltaxa finner jag under för handen varande förhållanden fullt förklarlig. Det är detta jag velat uttala, och om än det i utskottets skrivelse bestämdt formulerade datum är egnadt att väcka betänksamhet, vill jag dock icke utöfver det nu sagda från denna plats lägga något ord till öfverläggningen om huru Riksdagen må pröfva klokast och bäst att affatta den underdåniga skrivelse, hvaruti Riksdagen frambar sin önskan.

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve Lewenhaupt uppläste ett skriftligt anförande, så lydande: Då jag tillåtit mig begära ordet, är det icke för att här inlåta mig på något skärskådande af frågan om och i hvad mån de traktater, om hvilkas uppsägning bevillningsutskottet tillstyrkt en underdånig framställning hos Kongl. Maj:t, må vara för Sveriges intressen förmånliga eller icke. Men med afseende å det embete, jag för närvarande bekläder, anser jag det vara en pligt att uttala min tanke, huruvida, för den händelse uppsägning af de ifrågavarande traktaterna anses böra ega rum, det kan vara lämpligt, att Riksdagen i sin framställning härom på förhand angifver någon viss tidpunkt såsom den, från hvilken en sådan uppsägning bör verkställas.

Jag bör då först meddela, att enligt alla underrättelser det synes fullkomligt säkert, att Frankrike kommer att uppsäga icke mindre de med de förenade rikena utan äfven öfriga med främmande länder ingångna, i kraft varande aftal af de slag, hvarom här är fråga, så snart man bestämt det nya tullsystem Frankrike bör för framtiden följa. Det är äfven mycket sannolikt, att en sådan uppsägning från fransk sida kommer att ega rum redan före den 1 februari 1891; men det är dock icke desto mindre tänkbart, att så icke inträffar, och i så fall vore det enligt min åsigt icke med våra intressen förenligt att förekomma Frankrike genom att från vår sida uppsäga traktaten från den 1 februari 1891.

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Då man icke har anledning tro, att någon annan stat inom den 1 februari 1891 skall uppsäga sin med Frankrike afslutade traktat, blefve, under förutsättning som nyss nämnts, följden den, att ensamt vår traktat komme att upphöra den 1 februari 1892, under det att alla andra traktater med Frankrike komme att fortfara intill den dag, som infölle ett år efter det uppsägning egt rum.

Det torde vara helt naturligt, att endast utsigten till något dylikt skulle verka hämmande på vår handel, och det är icke troligt att vi utan traktat skulle erhålla behandling såsom den mest gynnade nation.

Då vår traktat med Frankrike är gemensam för de förenade rikena, skulle en uppsägning komma att gälla äfven Norge; men det finnes ingen anledning att förmoda annat, än att norska regeringen i så fall skulle samtidigt påkalla en framställning till Frankrike om traktatens förlängning för Norges del. Franska regeringen skulle icke ega befogenhet att utan parlamentets hörande bifalla en sådan framställning, och det är icke sannolikt att framställningen kunde komma att af parlamentet behandlas förr, än parlamentet fattat beslut om uppsägning af traktaterna med andra länder, men framställningen skulle deremot kunna komma att behandlas samtidigt med ett sådant beslut, och om man antager att beslutet komme att fattas före vår traktats utlöpande den 1 februari 1892, vore det åtminstone icke omöjligt, att en förlängning af traktaten för Norges del kunde komma att medgifvas till den tid, då på grund af Frankrikes uppsägning alla nuvarande tarifftraktater skulle komma att utlöpa. Någon säker beräkning skulle dock aldrig kunna uppgöras i det afseendet, och samma rubbning i handeln, som efter uppsägningen från de förenade rikenas sida måste inträffa för Sverige, skulle således äfven uppkomma för Norges del.

Hvad mig beträffar, anser jag uppsägning af traktaten icke böra ega rum förr än det är möjligt att efter föregående underhandlingar erhålla någon klarhet om de vilkor, som efter traktatens upphörande kunna beredas vår handel och sjöfart på Frankrike, och sådana underhandlingar kunna icke inledas förr än Frankrike bestämt sitt blifvande tullsystem. Men derefter är jag beredd, att — ehuru utan tvifvel med olika utsigt till framgång — föra underhandlingar på bas af vare sig det ena ekonomiska systemet eller det andra, allt efter de föreskrifter, som från svensk eller norsk sida kunde komma att meddelas mig, och jag är till och med beredd att, om detta ingalunda omöjliga fall inträffade, samtidigt underhandla efter ett system för Sverige och ett annat för Norge.

Hvad angår traktaten med Spanien, är det enligt min åsigt tydligt, att en uppsägning af traktaten med Frankrike måste föranleda äfven uppsägning af den förra traktaten.

Medan jag har ordet, vill jag begagna tillfället att berigtiga en uppgift, som förefinnes i den af mig inlemnade, vid utskottets utlåtande aftryckta tabell F. I nämnda tabell uppgifves, att beloppet af de förhöjda lots- och skeppsmäklareafgifterna, som på grund af gällande lagstiftning omedelbart skulle drabba vår sjöfart i händelse af traktatens upphörande, skulle utgöra pr år 93,000 kronor för Sverige och 240,000 kronor för Norge. Men på grund af numera till utrikesdepartementet inkomna fullständiga uppgifter böra dessa belopp rätteligen beräknas till 64,640 kronor för Sverige och 182,000 kronor för Norge.

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Friherre Klinckowström: De förklaringar, som från statsrådsbanken såväl af hans excellens herr statsministern som äfven af hans excellens herr utrikesministern nu blifvit afgifna, föranleda mig att varmt tacka dessa Konungens rådgifvare för de upprigtiga och frimodiga yttranden de nu haft för att i denna så viktiga fråga lugna sinnena. Då jag icke hade hoppats att så skulle ske, hade jag preparerat mitt yttrande i frågan på en vida större basis än som nu kan vara behöfligt, men jag får bedja herrarne om ursäkt, att jag likväl någon stund måste uppehålla mig vid frågan för att i synnerhet kritisera bevillningsutskottets nu afgifna betänkande, som jag i många afseenden finner högst otillfredsställande och bristfälligt. Men dessförinnan kan jag icke underlåta att uttrycka min stora tillfredsställelse deröfver, att hans excellens herr utrikesministern nu förklarat att, derest förhållandena skulle sådant påbjuda, han vore villig att negociera nya handelstraktater på grund af de olika intressen, som i tullpolitiskt hänseende skilja de båda brödrarikena Sverige och Norge. Den, som något studerat dessa frågor, finner genast vid första påseendet att dessa intressen äro så vidt skilda, att det icke kan annat än förvåna att man hittills sökt sammanbringa dem, om jag så får säga, under en hatt. Det låter sig icke göra, ty norrmännen äro ett hufvudsakligen sjöfartsidkande folk, som egentligen icke har några större, utvecklade näringar, utan hvars största och egentligaste exportartiklar bestå af trä- och fiskvaror, då deremot Sverige, som vi litet hvar veta, har helt andra exportintressen. Vidare har Norge en tulltaxa, som ganska mycket skiljer sig från Sveriges, hvilket äfven hvar och en lätt kan se genom att jemföra de båda tulltaxorna. Att då förena dessa båda länders intressen i tullpolitiskt afseende är mycket origtigt och har till stor del föranledt det missnöje, som är rådande i Sverige från deras sida jag tillhör, från tullskyddsvännernas, deröfver att våra intressen i handelspolitiskt hänseende ofta måste stå tillbaka för Norges. Så har skett vid de spanska traktaterna och så har skett äfven beträffande sjöfarten. Vi hafva uppoffrat i den franska tariffhandels-traktaten många våra intressen för att skydda Norges export och i synnerhet dess sjöfart. Huruvida detta varit klokt, lemnar jag derhän. Jag tror, att det varit mycket obetänksamt gjordt af oss.

Hvad nu beträffar det betänkande, som ligger framför oss till afgörande på grund af de motioner, som blifvit aflemnade, så

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

ber jag, då jag är ensam motionär i dessa frågor i denna kammarare, att kammaren ville tillåta mig att närmare framställa mina anmärkningar emot det sätt, på hvilket bevillningsutskottet behandlat nämnda min motion. Som herrarne litet hvar veta, består min motion af två grupper af förslag. Den *ena* rör tulltaxan och den *andra* traktaterna. Beträffande tulltaxan hade jag föreslagit en förändrad uppställning af densamma, så att den skulle utgöra dels en generel tulltaxa för alla de nationer, som icke i handeln med oss hade en särskild genom traktater orsakad företrädesrätt, dels en speciel taxa för de tarifftraktater, som hafva afslutats eller möjligen framdeles kunde blifva af oss afslutade med främmande magter. Derjemte framställde jag skälen, hvarför det nuvarande i tulltaxan gällande systemet att bestämma varans tullavgift efter vikt vore origtigt och hvarför avgiften, om och icke alltid, dock, der så kunde utan olägenhet ske, borde bestämmas efter varans värde. Jag har i min motion framställt många exempel derpå och visat, huru orättvist genom nu gällande system i detta fall den fattige behandlas, jemfördt med den rike och välmående.

Det tredje syftet med mitt förslag var, att lyx- och öfverflödsartiklar skulle, efter upphörande af synnerligast franska tarifftraktaten, hvilken just binder förnämligast dessa artiklar och hindrar Riksdagen att öfver dem bestämma, draga en mycket högre tullbeskattning än hvad nu skett, dels därför att de äro öfverflödsvaror och dels därför, att derigenom skulle utjennas förhållanden emellan den fattige och den rike, beträffande tullavgifter och beskattning.

Huru har nu bevillningsutskottet behandlat min motion? Jag har, mine herrar, med uppmärksamhet genomläst dess betänkande, icke en utan flere gånger. Jag tror mig icke vara främmande för hithörande ämnen, men jag får uppriktigt bekänna, att det smärtat mig att ifrån en Riksdagens delegation, besatt med dess förtroendemän och hysande samma åsikter, som tullskyddsvännerna nu göra, få ett betänkande, som, enligt mitt förmenande, så illa motsvarat Riksdagens förtroende beträffande denna fråga. Utskottet har i sitt förslag stympat och sönderbrutit densamma, och jag tviflar på, att utskottet rätt gjort sig reda för den stora vikt, medelbart eller omedelbart, som denna fråga eger för Sveriges ekonomiska intressen.

Går jag nu till utskottets betänkande och granskar detsamma, så har utskottet haft att yttra sig öfver trenne punkter i min motion, nemligen delvis angående tulltaxan och, i en särskild punkt, uppsägelse af de med främmande magter och brödrariket afslutade handelstraktater utan tariff, och slutligen om de handels-traktater, som Sverige-Norge afslutat med Frankrike, Spanien och Portugal. Men huru har utskottet gått till väga vid detta sitt ansvarsfulla värf?

Hvad de s. k. dubbla tulltaxorna beträffar, nemligen den generella och den speciella — dessa taxor benämnas det s. k. differentialtullsystemet — har utskottet helt och hållet, som också dess betän-

kande på sid. 7—10 närmare angifver, följt dels 1885 års bevillningsutskotts betänkande, till följd af den motion, nära på lika lydande med denna, som jag vid ifrågavarande riksdag hade äran afgifva rörande dessa frågor och rörande äfven differentialtullsystemets ändamålsenlighet äfvensom traktaternas. Jag tviflar dock på, att utskottet gjort sig klart för hvad 1885 års bevillningsutskotts majoritetens betänkande innebar. Jag ber, mine herrar, att få uppräknat namnen på de personer, som år 1885 utgjorde bevillningsutskottet. Dervid ber jag att personligen få nämna dem, som tillhörde Första Kammaren, och i klump dem, som tillhörde Andra Kammaren. Från Första Kammaren sutto uti 1885 års bevillningsutskott: herrar Bennich, Kockum, Björnstjerna, Wærn, Dahl, Hammar, Fock, frih. Barnekow och dessutom en riktig storman inom frihandlarnes leder, nemligen herr Forssell, och slutligen herr Widmark. Från Andra Kammaren sutto der 6 protektionister och 4 frihandlare.

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Se vi nu efter hvilka bland dessa, af mig nu namngifna, herrar voro protektionister och hvilka voro frihandlare, så finna vi, att utaf dessa 10 personer från Första Kammaren voro 3, summa 3, protektionister och 7 frihandlare. Då räknar jag ändå herr Bennich såsom *en* röst, men med den kännedom jag har om honom, skulle han i ett utskott eller en komité i tull-politiskt hänseende vara väl värd 3 om icke 10 röster. Detta utskotts majoritet har naturligtvis dikterat beslutet, och jag vet icke, men jag kan hålla vad om, att herr Bennich har uppsatt detsamma, ty han är en särdeles skrifkunnig man.

Detta beslut, dikteradt af frihandlarna, har bevillningsutskottet för denna riksdag åberopat såsom tillfyllestgörande svar på en så vigtig fråga som den nu föreliggande.

Jag kommer derefter till 1886 års bevillningsutskott. Der finna vi å nyo samme ordförande som 1885, nemligen herr Bennich, samt dessutom från Första Kammaren herrar Björnstjerna, Reuterswärd, Dahl, Wærn, Fock, Barnekow, Nisser, de la Gardie och Forssell. Der funnos således 4 protektionister emot 6 frihandlare. Från Andra kammaren, der den protektionistiska rörelsen fått öfverhand, funnos i detta utskott 7 protektionister och 3 frihandlare. Herrarne se således, att uti 1886 års bevillningsutskott lågo frihandlarna under, men, såsom jag förut sagt, herr Bennich är värd minst 3 röster, och huru han burit sig åt det känner jag icke. allt nog, bevillningsutskottet äfven för *den* riksdagen gillade fullständigt och instämde med hvad 1885 års bevillningsutskott i dessa frågor utredt och föreslagit. Sedan hände, hvad som vi tullskyddsvänner icke utan tacksamhet kunna påminna om, att nemligen den frihandelsvänliga regeringen, som då rådde, genom två af sina förnämste män, dåvarande hans excellens herr statsministern och finansministern, den förre från statsrådsbänken i Andra Kammaren och den senare från samma bänk i denna kammare, uttalade sig rörande denna fråga och gjorde det på ett sätt, som man icke kan annat än med stor tacksamhet erinra sig. Jag skall be att få uppläsa det något märkvärdiga yttrande, som hans ex-

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

cellens herr statsministern då hade i Andra Kammaren. Hans sade:

»Då jag sålunda icke kunnat finna utlandets exempel bevisande för ett insläende på tullskyddssystemets väg, ber jag er, mine herrar, därför icke tro att jag är alldeles oätkomlig för lärdomar från utlandet. Det finnes en sida i nyare tiders tullpolitik, der vi onekligen hafva att lära af utlandet, och det sker genom att se till, huru staterna sins emellan genom handelstraktater betinga sig förmånligare afsättning i andra länder. Nu hafva visserligen äfven vi traktater med nästan alla länder, men de flesta af våra traktater äro baserade på grundvalen af behandling såsom den mest gynnade nation. Det är endast tre stater, med hvilka vi afslutat tarifftraktater, hvarigenom vi betingat oss billigare tull för varor, kommande från vårt land, emot det att vi nedsatt tullen å varor från dessa tre länder. — Men den omständigheten, att vi äro bundna med öfriga magter genom klausulen att medgifva dem den mest gynnade nations behandling, förorsakar att, när vi gjort en tullnedsättning för ett land, så hafva vi äfven måst medgifva samma tullnedsättning för alla öfriga länder, utan att hos dem kunna utverka något särskildt vederlag i fråga om afsättningen till dem af våra alster.

Detta är onekligen i vissa fall en olägenhet för oss, men denna olägenhet kan icke afhjelpas annorlunda än genom införande af differentialtullar. Dessa äro visserligen en form för tullbeskattningen, som i praktiken medför ganska afsevärda svårigheter. Men om dylika tullar ej i praktiken äro så lämpliga, ega de dock i vissa fall ett värde deri, att de utgöra ett medel för regeringen att vid traktaters ingående med främmande magter kunna bereda landet en gynsamare afsättning för dess alster. Ur den synpunkten hafva de ock i vissa länder accepterats, och det skulle därför icke förundra mig, om man önskade inslä på ett sådant system äfven i Sverige. Jag vill sålunda säga, att om Riksdagen hos regeringen begärde utredning, huru vida ett sådant system skulle kunna äfven hos oss med fördel tillämpas, så skulle jag tillstyrka, att man med det största intresse egnade sig åt den frågans närmare utredning. Men, märken väl, att systemet med differentialtullar afser att låta den högre taxan tillämpas endast mot vissa länder, under det att importen af samma vara från andra länder står öppen under gynsamare vilkor. Derigenom skiljer sig detta system från det allmänna skyddssystemet.

Hade utskottet kommit i håg detta herr statsministerns yttrande, och att den dåvarande frihandelsvänliga regeringen sade sig vilja mottaga och behandla syftenligt den skrivelse om införande af differentialtullsystem och i sammanhang dermed om de handelstraktaters uppsägande, som icke hafva någon tariff, är jag öfvertygad om, att utskottet hade kommit till ett annat resultat i denna punkt.

Vid samma 1886 års riksdag väcktes å nyo en motion i denna kammare angående dubbla tulltaxor och att de handelsfördrag, äfvensom handels- och sjöfartsfördrag, som ej vore förenade med

för längre tid bindande tariffer, måtte varda uppsagda. Första Kammaren hade då 3 tillfälliga utskott. Jag vill minnas, att i det tillfälliga utskottet n:o 2 satt en mängd protektionister, och tillsättningen af detta utskott skedde påtagligen i den mening, att dit skulle skickas alla de motioner, som rörde tullfrågor och skulle behandlas af tillfälligt utskott. Så blef emellertid icke händelsen. Den ofvan nämnda motionen i Första Kammaren remitterades, jag vet icke på grund af hvilken bearbetning, *icke* till detta utskott utan till Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1. Der sutto herrar Roos, A. W., Axell, Biesért, Ekenman, T. L. A., och Wallenius. Bland desse fans icke någon säker protektionist mer än herr Ekenman. Den tiden ansågs, enligt mina anteckningar, herr Wallenius icke för en fullt renhårig protektionist. Också gick det i detta tillfälliga utskott alldeles på samma sätt som i 1885 och 1886 årens bevillningsutskott, och herr Ekenman reserverade sig emot utskottets betänkande. Sedermera kom en komité, som äfven detta års bevillningsutskott åberopar såsom stöd för sitt afslag på frågan om differentiantullar och uppsägande af icke tariffegande handelstraktater. Det var den s. k. differentialtullkomitén. Den bestod af 7 ledamöter och nu, mine herrar, hafva vi herr *Bennich* här igen. Han var nemligen ordförande i denna komité, som för öfrigt bestod af herrar Åkerman och Meyer frihandlare, samt protektionisterna herrar Dahl, Lönegren och Cederschiöld. Den sjunde ledamoten var hemmansegaren Carl Ifvarsson. Från denna komité har jag en pikant anekdot, som jag vill berätta. Jag har den från säkert håll; men skulle jag miss-taga mig i något, är ju komiténs ordförande här tillstädes och kan rätta mig.

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

När frågan om differentiantullsystem eller icke förekom till behandling inom komitén, stodo tre frihandlare, som hade formulerat ett eget beslut, emot tre protektionister, hvilka också hade formulerat ett särskildt beslut. För att slita denna tvist måste således en sjunde person tillkallas. Denne gaf sin röst, som icke var så litet tyngande i vågskålen, åt frihandlarne, hvadan deras åsigt blef den segrande. Den tillkallade personen var ingen annan än herr Carl Ifvarsson, som der utgjorde »maximus communis divisor». Detta är betecknande för situationen. Det oakadt har det nuvarande bevillningsutskottet anfört både hvad majoriteten och minoriteten i denna komité yttrade angående den nu föreliggande frågan.

Nu, mine herrar, kommer jag till någonting, som är kanske det märkvärdigaste vid 1886 års riksdag, när den jemföres med den nuvarande. Vid 1886 års riksdag förenade sig ännu flere protektionister i båda kamrarne, och jag tror att herr Reuterswärd stod i tåten för den motion, som då åstadkoms. Den är undertecknad af 28 personer, hvaribland vi återfinna 4, som äro ledamöter i det nuvarande bevillningsutskottet, nemligen herrar Reuterswärd, Lithander och Ekenman från Första Kammaren och herr Boström, utskottets nuvarande ordförande, från Andra Kammaren. Jag hade också en anspråklös plats bland subskribenterna. I motionen

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

föreslogs bland annat, »att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet göra framställning, att alla de handelsfördrag, äfvensom kombinerade handels- och sjöfartsfördrag och traktater, som med främmande stater afslutits och ännu äro gällande, med undantag af de med Spanien, Frankrike och Portugal senast afslutade tarifftraktater, måtte, samtidigt och så snart lämpligen ske kan, å Sveriges sida uppsägas». Denna punkt ackorderar nära nog ord för ord med hvad jag nu, 1890, i min motion framställt rörande denna fråga. Men nu behandlar bevillningsutskottet denna punkt i min motion med följande yttrande, som återfinnes på sid. 10 uti utskottets betänkande n:o 1: »då utskottet sålunda icke uti införandet af differentiantullar kunnat finna något medel att förbättra vår tullpolitiska ställning gent emot utlandet och i motsats mot motionärerna uti våra utan tariff ingångna handels- samt kombinerade handels- och sjöfartsfördrag ser en synnerligen lämplig form för ordnandet af våra internationella handels- och sjöfartsförbindelser, öfvergår utskottet till skärskådande af de förslag friherre Klinckowström i 4:e punkten af sin motion framställt.

Huru det är möjligt att, efter en så kort mellantid som 4 år, från att 1886 hafva motionerat om dessa handelstraktaters uppsägande 1890 finna dem vara en synnerligen lämplig form för ordnandet af våra internationella handels- och sjöfartsförbindelser, är mer än jag kan förklara. Här hafva desse 4 herrar, som sitta i 1890 års bevillningsutskott, totalt och utan spår till någon orsak, såvidt jag kan förstå, frångått sina år 1886 så bestämdt formulerade förslag och utbytt dem mot ett yttrande, som sakligen har sin grund i frihandlarnes betänkande. Herr Bennich må verkligen vara glad och klippa med ögonen, men det är sannerligen för starkt, och dervid kan tillämpas ordspråket: emot mina fiender kan jag reda mig, värre är det emot mina vänner. Desse 4 herrar, som biträde och som föranledde och agiterade för 1886 års motion, som jag här har i min hand, hafva 1890, i en så vigtig principfråga som den om handelstraktater och differentiantullar, totalt ändrat öfvertygelse, lika lätt som man byter om rock. De må sjelfve förklara det, om de kunna, jag kan det icke.

Nu kan må hända herr Reuterswärd referera sig till sitt yttrande vid samma riksdag, hvilket han hade i denna kammare den 9 april. För att bespara honom både tid och möda vill jag uppläsa detsamma, då jag har det här i kammarens protokoll. Jag vill icke besvära kammaren med att uppläsa det i sin helhet, emedan det är temligen vidlyftigt. Han säger rörande den ifrågavarande punkten bland annat:

»Det förslag, som innefattades i min med fleres motion, nemligen att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, att uppsägning skulle ega rum af alla traktater med andra länder utom för dem, med hvilka vårt land hade tarifftraktater, var framkommet under den förhoppning, att spanmålstullar och följaktligen äfven industritullar skulle blifva vid denna riksdag beslutade.»

Det blef emellertid icke bifallet och därför behöll icke herr Reuterswärd sin åsigt längre, såsom här synes. Men nu, 1890, äro

ju spanmålstullarne ett faktum och således kan icke ens den anledningen anföras såsom orsak, hvarför han ändrat åsigt i en så stor och principiel fråga. Innan jag avslutar frågan om dessa handelstraktater utan tariff, vill jag till protokollet yttra min åsigt, att jag långt ifrån är en fiende till dessa. Visst icke. Men hvarför jag, 1885 såväl som 1890, förordat deras uppsägning, är hufvudsakligen därför att, ser man in uti dessa traktater och genomläser man dem med uppmärksamhet, skall man finna, att de äro affattade på ett numera och efter våra nuvarande förhållanden i många afseenden otillfredsställande sätt, och att deras antal med skäl borde regleras och reduceras efter landets och handels behof. De äro till den grad oefferrättliga, att till exempel med Tyskland, som, såsom vi alla veta, sedan många år tillbaka knutit sig i hop till den så kallade tyska tullföreningen, och vidare förenat en stor del af Tyskland under samma kejsarkrona, vi icke lyckats till dato få till stånd *en* handelstraktat, och dock hafva vi i detta stora land så många viktiga handelsintressen att bevaka. Jag vill minnas att utrikesministern för några år sedan yttrade, att vi hafva 7 olika handelstraktater med *delar* af Tyskland, men vi hafva icke någon handelstraktat med Tyskland, såsom en *hel* stat.

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Huru hafva då, med afseende å handelstraktater med och utan tariff, andra länder förhållit sig? Jag får i detta afseende be att få för herrarne uppläsa ett sammandrag deröfver, som visar huru snål man varit vid beviljandet af tariffhandelsfördrag, när man har andra handelsfördrag med förbehåll att behandlas såsom den mest gynnade nation, emedan man insett faran af desamma genom den stora verkan de hafva på dessa senare handelsfördrag och på de nationer, med hvilka de blifvit ingångna.

Belgien har 13 traktater men endast 2 med tariff.

Danmark	»	5	»	»	»	inga	»	»
Tyskland	»	12	»	»	»	4	»	»
England	»	15	»	»	»	inga	»	»
Frankrike	»	13	»	»	»	5	»	»
Grekland	»	9	»	»	»	2	»	»
Holland	»	14	»	»	»	inga	»	»
Österrike	»	14	»	»	»	2	»	»
Portugal	»	10	»	»	»	3	»	»
Rumänien	»	9	»	»	»	6	»	»
Ryssland	»	6	»	»	»	inga	»	»
Sverige-Norge	»	27	»	»	»	3	»	»

(Herr Bennich häpnar icke ens!)

Schweiz har 14 traktater, deraf 3 med tariff.

Serbien » 10 » » obekant.

Jag har icke lyckats få uppgift, huru förhållandet är med Serbien i detta fall.

Spanien har 16 traktater, deraf 3 med tariff.

Nord-Amerika » 7 » » ingen » »

Så stora stater som England, Holland, Ryssland och Nord-Amerika kunna mycket väl sköta sina handelsförhållanden utan

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

tarifftraktater, men vi kunna icke göra det. Det må förlåtas, om man tycker att detta är underligt.

Jag har i min motion, hvartill jag sedermera skall återkomma, särskildt grupperat de länder, som hafva två tariffen, nemligen en generel och en speciel, de, som hafva blott en tariff, och de, som låta den speciella tariffen, eller traktattariffen, uppgå i den allmänna tulltaxan. Det är så långt ifrån att detta senare fall är det allmänna, såsom frihandlarne vid forna riksdagar låto påskina, att det tvärtom inom de europeiska staterna är ett undantag. Nyligen hafva t. ex. äfven Schweiz och Grekland, hvilka förr stodo på samma ståndpunkt som vi i detta afseende, inrangerat sig bland de stater, som hafva två tulltaxor, hvadan numera, åtminstone såvidt jag vet, de enda stater, som låta traktattariffen uppgå i den allmänna tulltaxan, äro Sverige-Norge och England. Mången torde nu fråga, hvarför man är så ofantligt envis att hålla sig kvar vid tarifftraktaterna. Skälet härtill kan dock utan svårighet förstås från frihandelsns sida, ty dessa tarifftraktater binda vederbörande statsmyndigheters sjelfständighet öfver tulltaxan i fråga om alla de artiklar, som tillhöra tariffen, och de lemna derjemte åt alla de stater, med hvilka det egna landet öfverenskommit om handelstraktater att behandlas lika med den mest gynnade nation, samma fördelar, som tariffen lemnar. Ännu ett steg längre hafva hos oss en frihandelsvänlig riksdag och regering gått i denna fråga, nemligen derutinnan att de infört tarifftraktaten i den generella tulltaxan och derigenom tillgodosett alla handelsstater samma fördelar, som det egna landet med stora och dryga uppoffringar tillköpt sig från de länder, med hvilka tarifftraktater afslutats. Det är fiffigt påhittadt, och jag erkänner i detta, såsom i mycket annat, att frihandelspartiet har mycket bättre både hufvud, kunskaper och sens d'affaires än vi protektionister. Deraf förklaras också, huru partiet lyckats i så många år hålla sig kvar vid magten, likasom det ännu kämpar mot oss på ett sätt, som är ganska farligt för vårt bestånd, hvarpå jag skall, innan jag slutar detta föredrag, lemna några faktiska bevis.

Hvad utskottets behandling af tarifftraktatsfrågan beträffar, måste jag erkänna, att den har gjorts på ett helt annat sätt än som kommit de två föregående frågorna till del. Här har nemligen utskottet verkställt en i många hänseenden tillfyllestgörande utredning och dervid lemnat Riksdagen i hand ytterst viktiga upplysningar rörande handels- och sjöfartsförhållandena inom de traktatförande länderna, och jag är utskottet mycket tacksam derför. Men innan jag inlåter mig på frågan om dessa tarifftraktater, vill jag göra Riksdagen uppmärksam på en dess *konstitutionella* sida, som är af allvarligare beskaffenhet än mången tror. Enligt min åsigt, har man vid afslutandet af tarifftraktaterna i tre punkter öfverskridit sin grundlagsenliga befogenhet. Såsom herrarne veta, åtfölja *tarifferna* dessa handelsfördrag och utgöra de väsentligaste beståndsdelarne af dem. Men en tariff är af bevillnings natur, ty man kan väl icke neka, att åsättande af särskild afgift för hvarje särskild artikel i tariffen är en bevillningsfråga. Be-

villningen skall, enligt 61 § regeringsformen endast fastställas för tiden mellan hvarje riksdag. Jag betvivlar följaktligen statsmagternas rätt att, såsom vid tarifftraktaterna vanligen skett, bestämma derom för en tid af tio år. Genom Kongl. Maj:ts sjelftagna rätt att prolongera den franska traktaten från år 1875, då den utlöpte, och till hvilken tid Riksdagen bestämt dess fortvaro, fick den likväl, Riksdagen oåtspord, år efter år fortgå ända till år 1882. I den då förnyade franska traktatens 18:de artikel mom. 2 förekommer dessutom följande pactum: »De höga fördragsslutande parterna förbehålla sig rättighet att efter gemensamt aftal i denna traktat och i de densamma bilagda tariffen införa alla sådana mot traktatens anda och dess grunder icke stridande ändringar, hvilkas nytta erfarenheten kan komma att ådagalägga». Äfven denna öfverenskommelse strider mot bestämmelsen i regeringsformens 61 § och betager svenska folket dess urgamla rätt att, enligt samma grundlags 57 §, sig sjelf beskatta. I den franska traktatens artikel 8 förekommer jemväl en bestämmelse, som måste förvåna den trogne grundlagsfraren. Den handlar nemligen om sprit och bränvin af vindrufvor på fat och lyder: »sådan vara må, då varan är tillverkad i Frankrike och sjöledes direkt inkommer till Sverige eller Norge, införas emot erläggande af de afgifter, som för spritvaror af svensk eller norsk tillverkning äro eller framdeles kunna varda bestämda». Såsom herrarne veta, är detta drufbränvin underkastadt en vida lägre tullbeskattning än andra spirituosa, som införas från främmande länder. Men detta är, enligt regeringsformens 61 §, såvidt jag förstår icke annat än ett *monopol*, då genom nämnda paragraf i den franska handelstraktaten en viss korporation tillförsäkras en undantagsställning i afseende på beskattningen, som grundlagen icke vill veta af. Jag har nu vid omnämmandet af dessa frågor icke velat bestämdt säga, att jag har rätt, ty dem tillhör det, som bekant, konstitutionsutskottet att behandla och beifra. Men hvad detta Riksdagens förnämsta utskott beträffar, som enligt grundlagen har motionsrätt och, opåmindt, bör inkomma med förslag till alla de förändringar i grundlagarne, som anses högst nödiga, nyttiga och möjliga att verkställa, så måste jag, på grund af min fyratiofemåriga riksdagsmannafarenhet, upprigtigt bekänna, att utskottet endast undantagsvis beagnat sig af denna rätt, och att det, att döma af dess betänkan den vid hvarje riksdag, är bedröfligt att se, huru litet utskottet åtlydt grundlagens bud rörande dess verksamhet. Man kan verkligen på detta utskott tillämpa skaldens ord om det gamla göta lejon, som soffer med öppna ögon.

I afseende på den utredning, som med mycken sakkännedom och på ett tillfredsställande sätt gjorts af bevillningsutskottet, ber jag dock få lemna några statistiska data, som skola visa, huru litet denna franska handelstraktat under våra nuvarande förhållanden gagnar oss.

Värdet af de från Frankrike till Sverige införda varor under år 1887 utgjorde kr. 6,217,796: —
d:o af de till Frankrike från Sverige utförda varor » 27,226,138: —

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Af de från Frankrike till Sverige införda varor utgjordes de viktigaste af:

	Värde i kr.
Bränvin och sprit af vindruvfor	1,804,439: —
Färger	109,353: —
Hudar och skinn, oberedda	131,874: —
Kaffe	1,168,587: —
Konserver	207,105: —
Likör	113,444: —
Summa	3,234,802: —
Alla öfriga varors värde	2,982,994: —

Af de från Sverige till Frankrike införda varor utgjordes de viktigaste af:

	Värde i kr.
Fläsk	142,964: —
Bränvin och sprit	90,052: —
Hudar och skinn, oberedda	236,175: —
Jern och stål	1,904,254: —
Papp och papper	943,482: —
Sirup	385,073: —
Spanmål, omalen: hafre	4,242,429: —
Tjära	81,687: —
Trämassa	375,237: —
Trävaror, oarbetade	18,651,592: —
d:o arbetade	48,847: —
Summa	27,151,792: —
Alla öfriga varors värde	74,346: —

Ser man nu efter, mine herrar, huru dessa exportartiklar såväl från Frankrike som ock från Sverige till nämnda land förhålla sig till *tariffen*, så finner man med förvåning, att endast följande artiklar, som exporterats från Sverige till Frankrike, åtnjuta tullring enligt traktatstariffen, nemligen:

Fläsk, värde	kr. 142,964: —
Sprit, d:o	» 90,032: —
Jern, d:o	» 1,904,254: —
Papper, d:o	» 943,482: —
Trä, arbetadt d:o	» 48,847: —
Summa kr.	3,129,599: —

medan följande, utan tvifvel våra viktigaste exportartiklar på Frankrike, *icke* i minsta mån beröras i tarifftraktaten, nemligen:

Hudar, värde	kr. 236,175: —
Sirup, d:o	» 385,073: —
Spanmål, d:o	» 4,242,429: —
Tjära, d:o	» 81,687: —
Trämassa, d:o	» 375,237: —
Trävaror, oarb. d:o	» 18,651,792: —
Summa kr.	23,982,393: —

Häraf se vi, huru litet värde denna traktat i sjelfva verket kan ega för oss och vår handel.

I afseende på den förlust eller vinst vi gjort på den franska handelstraktaten har bevillningsutskottet för åren 1886—1888 lemnat några dyrbara upplysningar. Tullindringen för till Frankrike exporterade svenska varor utgjorde nemligen, enligt utskottets uppgift:

1886:	1887:	1888:
135,756 kr.	159,623 kr.	158,662 kr.

I fråga om den tullindring, som å andra sidan kommit Frankrike till godo, i följd af dess varuexport till Sverige, säger sig utskottet icke kunna meddela några säkra uppgifter utan nöjer sig med att endast redogöra för den tullindring, som blott den franska artikeln drufbränvin under nämnda tid åtnjutit i Sverige, och den utgjorde:

1886:	1887:	1888:
153,248 kr.	121,443 kr.	167,187 kr.

Under forna strider i tullfrågor med frihandlarne, då jag var yngre och kraftigare, gjorde jag mig mödan att, när den ursprungliga franska traktaten skulle förnyas, taga reda på, hvad Sveriges förlust genom åt Frankrike lemnade tullindringar å vissa viktigare varor betydde för oss, och hade vid samma tillfälle bevillningsutskottet äfven gjort sina beräkningar rörande samma ämne. Resultatet häraf ber jag att få till någon del åter anföra. Genom de tullindringar, som Frankrike hos oss åtnjöt för sina till oss införda varor, vann detta land år 1879:

å drufbränvin	kr. 272,645: —
» vin på fastager	» 72,440: —
» vin på buteljer	» 132,342: —
» konserver	» 9,981: —
» öfriga 8 artiklar af nämnvärd betydenhet	» 2,118: —

Summa kr. 489,526: —

Enligt bevillningsutskottets beräkning för samma år, uppgick summan af dessa tullindringar till 600,000 kronor. Men, mine herrar, genom att franska traktatstariffen blifvit i *allmänna* tulltaxan intagen förlorade svenska statskassan derpå, enligt min beräkning, år 1879 950,920 kr. och, enligt hvad 1882 års bevillningsutskott uppgifvit, 1,126,893 kronor. Detta är en icke obetydlig förlust för den i mina ögon ganska måttliga nyttan af denna kommers.

Samma jmförelse kunde jag äfven meddela beträffande Spanien, men jag vill icke dermed upptaga kammarens tid.

Huru hafva de länder, hvilka i många hänseenden i handelsväg kunna jmföras med oss, skött sig beträffande sina tarifftraktater? Jag skall meddela herrarne några uppgifter, som jag i detta afseende samlat af tillgängliga handlingar, och jag kan icke neka till att jag härvid kommit till ganska förunderliga resultat. Svenska tulltaxan af den 19 augusti 1889 har 682 nummer, deraf 222 fria (åtskilliga n:r med flera underafdelningar) och 460 nummer

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

tullpligtiga. Senaste *franska* handelstraktats tariff för import till *Sverige* af franska varor har 135 nummer, deraf 7 fria och 128 tullpligtiga, samt för import till *Norge* 112 nummer, deraf 6 fria och 106 tullpligtiga. Den gemensamma tariffen för export från *Sverige-Norge* till *Frankrike* upptager 151 nummer, hvaraf 64 äro fria och 87 tullpligtiga. Senaste *spanska* handelstraktats tariff för import till *Sverige* af spanska varor har 14 nummer, deraf 6 fria och 8 tullpligtiga; tariff för import till *Norge* 6 fria, 8 tullpligtiga; tariff för export från *Sverige* eller *Norge* till *Spanien* 24 nummer, alla tullpligtiga. Handels- och sjöfartstraktaten med *Portugal* upptager för de förenade rikena *Sverige-Norge* endast en tariff för import af portugisiska viner till de förenade rikena under 3 nummer, likasom ock för export af svenska och norska varor till *Portugal*.

Jemför man nu detta med förhållandena i *Tyskland*, hvars nuvarande tulltaxa omfattar 379 artiklar, deraf endast 49 äro fria, så finna vi, att detta förbundsland hade intill år 1886 afslutat endast 20 handelsfördrag med främmande länder, med förbehåll af ömsesidig behandling lika med den mest gynnade nation. Bland dessa 20 fördrag äro endast 4 tariffhandelsfördrag, nemligen med *Spanien*, *Grekland*, *Italien* och *Schweiz*, af hvilka det spanska tarifffördraget för införsel af spanska varor till *Tyskland* innehåller 38 nummer, deraf 9 äro fria, det grekiska 20 nummer, deraf 17 äro fria, det italienska 22 nummer, deraf 9 äro fria, och slutligen tarifffördraget med *Schweiz* för införsel af schweiziska varor till *Tyskland* 59 nummer, med stundom många underafdelningar, deraf 25 äro tullpligtiga och 34 fria.

Sammanfattas de band, som genom nyssnämnda 4 tariffhandelsstraktater påläggas tyska allmänna tulltaxans 330 tullpligtiga artiklar, så finnes antalet af de genom tariffhandelsfördrag bundna artiklarne uppgå till endast 70, eller 21 %, då deremot i *Sverige* dess tulltaxas 460 tullpligtiga artiklar äro genom de 3 tariffstraktater, *Sverige* med 3 främmande magter afslutat, bundna beträffande 139 artiklar, eller 30 procent. Här kan man verkligen säga, att reflexionerna göra sig själfva!...

En annan sak, som också har sin särskilda pikanta historia, är det märkvärdiga *vindrufsbränvinet*. Jag har nyss erinrat, hvilken undantagsställning denna vara vid importen till *Sverige* och *Norge* åtnjuter enligt art. 8 i det franska tariffhandelsfördraget. Men sedan vederbörande myndighet gjort sig all möda, att dylik vara endast mot skärpta produktionsbevis och under all möjlig kontroll i öfrigt infördes för den lägre afgiften, så erfor man år 1885, då vid riksdagen fråga förekom om afslutande af handelsstraktat med *Portugal*, att hans excellens herr utrikesministern, om jag mins rätt, vid den tiden friherre C. F. L. Hochschild, hade vid det statsrådsprotokoll af den 25 januari 1884, som var bifogadt den kongl. propositionen, i fråga om denna traktat yttrat rörande drufbränvin på följande sätt: »En nedsättning i sistnämnda tull vore visserligen beviljad franskt drufbränvin vid direkt införsel på fastager, men samma fördel tillkomme dessutom alla

magter, som tillförsäkrade sig behandling som den mest gynnade nation och skulle således i följd af det svensk--norska förslagets allmänna stadgande om sådan behandling äfven komma portugisiskt drufbränvin till godo». Och den 9 April 1886 yttrar samme man (då f. d. utrikesminister): »Då herr Björnstjerna (äfven han f. d. utrikesminister) för en stund sedan hade ordet, talade han om sina bekymmer och besvärligheter vid underhandlingen med Tyskland om afslutande af en generel traktat, som kunde träda i stället för de nu gällande separattraktaterna. Han nämnde då, att från tysk sida framstälts anspråk på, att *tyskt* potates- och sädesbränvin skulle få åtnjuta samma förmåner som franskt drufbränvin, samt att han hade för Tysklands underhandlare *erkänt*, att, om Tyskland tillverkade bränvin af drufvor och förde det till Sverige sjöledes, vore Tyskland *obestridligen* berättigadt att åtnjuta samma tullfrihet som Frankrike». Jag har en gång förut, när dessa frågor voro före, fäst uppmärksamheten på detta ganska besynnerliga förhållande, att två utrikes ministrar taga sig för att utan vidare tillförsäkra andra länder än Frankrike alldeles samma rättigheter som till följd af särskilda handelstraktater med Sverige--Norge må komma detta land till godo.

I samma plenum den 9 April 1886 yttrar samma friherre Hochschild: »Friherre Klinkowström ville veta, huruvida icke drufbränvin, tillverkad i något annat land än Frankrike, sjöledes importerats till Sverige. Jag tror mig med full visshet kunna svara honom, att så icke skett. Så vidt jag har mig bekant tillverkas icke bränvin af drufvor någonstades utom i Frankrike». Jag kunde icke, när detta yttrades, gendrifva saken med detsamma, men när jag nu började mina undersökningar — ty jag är forskare och samlare tillika — hvad finner jag då först och främst i kommerskollegii berättelse om utrikes handel och sjöfart år 1887? Jo, att der finnas upptagna helt simpelt följande passus:

Bränvin och sprit af vindrufvor:

a) tillverkad i *Frankrike* och derifrån sjövägen direkt infördt 809,862 liter à 45 öre;

b) *annorstädes* tillverkad eller på annat sätt infördt 11,089 liter à 60 öre;

och om jag går till Marks Waarenlexikon, som är en ganska vigtig bok, och slår upp artikeln »*Kognak*», hvad finner jag då? Jo, att i Rhenländerna, som tillhöra Tyskland, för närvarande årligen tillverkas mellan 3 och 4 millioner liter drufbränvin.

Vid samma tillfälle tog jag mig friheten interpellera herr Bennich, huruvida icke drufbränvin, som icke komme från Frankrike, åtnjöte samma tullindring som franskt drufbränvin. Herr Bennich behagade svara på helt andra saker, men på denna fråga, som kanske han ensam kände till, behagade han icke svara.

Det möter stora svårigheter att kunna afsluta handelsfördrag, som fullkomligt tillfredsställa Sverige, emedan samma handelsfördrag äfven måste tillfredsställa Norge. I det fallet har, Gud vare lof, hans excellens herr utrikesministern nu lugnat oss med att, hvad på honom ankommer, försöka om icke *särskilda* handelsfördrag

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

för det ena och särskildt för det andra landet må kunna med samma främmande magt afslutas, och, mine herrar, det vore väl, om så kunde ske.

En annan anmärkning, som spelat stor rol under diskussionen rörande franska handelstraktaten, är, att denna äfven innehåller en sjöfartstraktat, och att dessa tvenne traktater icke skulle kunna skiljas åt. Men äfven detta visar sig icke vara sant, ty jag har här de senaste handels- och sjöfartstraktaterna med Frankrike, Spanien och Portugal, och af dessa tre länder hafva Frankrike och Spanien slutit *särskilda* fördrag rörande handeln och särskilda fördrag rörande sjöfarten, och endast Portugal sammanslagit båda i en traktat.

Mine herrar, tullskyddsfrågan är efter mitt förmenande att likna vid en byggnad med sina fyra hörnstenar.

Den första hörnstenen utgöres af lifsmedelstullarne, som vi lyckades uppställa vid 1888 års riksdag.

Den andra hörnstenen skulle innehålla skydd för förädlingsindustrien jemte många andra saker, hvarom jag i en motion vid denna riksdag å nyo framställt förslag; men denna andra hörnsten har af bevillningsutskottet efter mitt förmenande blifvit så illa åtgången, att den i det skick, hvori den nu befinner sig, svårigen kan lämpa sig för en hörnsten.

Den tredje hörnstenen i byggnaden är Riksdagens tullskyddsvänliga majoritet, och med afseende derpå ber jag herrarne att få framställa en kalkyl, huru denna viktiga fråga i den närmaste framtiden kommer att gestalta sig:

	1890	{	Första Kammarens protektionister	97
			» » frihandlare	48
			Andra » protektionister	117
			» » frihandlare	105
båda kamrarnes protektionister sålunda 214 mot 153 frihandlare;				
	1891	{	Första Kammarens protektionister	99
			» » frihandlare	46
			Andra » protektionister	96
			» » frihandlare	131

1891 sammanträder en riksdag, som, hvad Andra Kammaren beträffar, grundar sig på i september förestående nya val till hela kammaren.

I Första Kammaren torde ingen annan förändring inträffa, än som blifver en följd af uppstående oberäkneliga vakanser. Enligt förestående beräkning skulle Första Kammaren komma att bestå af 99 protektionister och 46 frihandlare, men Andra Kammaren, mine herrar, den kommer beklagligen att räkna endast 96 protektionister mot 131 frihandlare. Följden häraf blir:

1:o att inga beslut i skyddstullvänlig riktning, der hvarje kammares bifall *särskildt* fordras, kunna då påräknas blifva fattade;

2:o att vid gemensamma voteringar uti tullbevillningsfrågor stanna 195 protektionister mot 178 frihandlare.

Från att det vid gemensamma voteringar år 1890 funnits en majoritet af 61 röster, sjunker denna majoritet år 1891 ned till 18 röster, som genom Konungens val till talmän vid nästa riksdag af protektionister i stället för frihandlare, hvilket mycket väl kan ega rum, genom den förseglade sedeln, tagen från protektionisterna i stället för från frihandlarna, reduceras till endast 13 röster. Om sedermera, genom enskilda bearbetningar vid höstvalen, endast 7 protektionister komma att utbytas mot frihandlare, så är det slut med hela vår majoritet i tullskyddsfrågan.

Den *fjerde* hörnstenen i byggnaden är en tullskyddsvänlig regering, och jag hade tänkt yttra några ord rörande Riksdagens ställning till regeringen, men efter det vackra och tillfredsställande uttalande, som vid början af denna frågas behandling gjordes från statsrådsbänken, är det obehöfvt.

Jag borde måhända begära, att de 3 punkter i min motion, som vidröras i bevillningsutskottets betänkande, skulle inför kamraren underkastas votering, alldenstund de stå i strid med utskottets betänkande, men jag vet på förhand, och synnerligen efter de yttranden som från statsrådsbänken blifvit fälda, att det skulle tjena till ingenting, och för att icke allt för mycket uppreta kamraren emot mig, afstår jag.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Reuterswärd: Jag hade föreställt mig, att denna diskussion kunnat betydligt reduceras, sedan deras excellenser stats- och utrikesministrarna yttrat sig, synnerligast som den siste talaren tycktes vara fullkomligt belåten med deras uttalanden. Jag ber emellertid att, med anledning af hvad som redan blifvit i den föreliggande frågan sagdt, få yttra några ord.

Det hade naturligtvis för oss skyddstullsvänner varit särdeles kärt, om ifrågavarande skrifvelse fått framkomma till Kongl. Maj:t, utan att regeringens ledamöter på förhand gifvit sin åsigt till känna, helst som bevillningsutskottet uppsätligt bemödat sig att så affatta skrifvelseförslaget, att den mest finkänsliga regering deraf icke skulle kunna taga anstöt. Men då nu dessa yttranden, som sagdt, blifvit fälda och, så vidt jag uppfattat dem rätt, icke uttalades å regeringens vägnar utan såsom deras excellensers egna åsikter, torde det tillåtas mig att hysa den förhoppning, att, sedan Kongl. Maj:ts regering hunnit taga del af såväl Riksdagens uttalanden i ämnet som ock den omfattande utredning, som från utskottets sida egt rum och som innefattas i detta digra betänkande, det då skall visa sig, att bevillningsutskottet haft goda skäl att föreslå Riksdagen aflåtandet af en skrifvelse med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t ville i så god tid uppsäga ifrågavarande tarifftraktater, att de kunna tilländalöpa den 1 februari 1892. Hans excellens utrikesministern nämnde endast i förbigående några ord om den spanska handelstraktaten och, så vidt jag fattade hans ord rätt, att den spanska tariffhandelstraktaten skulle upphöra att gälla samtidigt med den

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

franska, men har den franska traktaten varit för Sverige mindre fördelaktig, så vågar jag påstå, att den spanska med dess tolkning i tvifvelaktiga fall varit rent af upprörande för det svenska sinnet, och skulle jag finna det mycket sorgligt, om en fosterländsk regering skulle vilja tvinga det svenska folket att behålla en sådan traktat en enda dag längre än traktatsbestämmelserna angifva. Om jag för ett ögonblick skulle sätta mig in i den tanken, att franska traktaten i och för sig i många afseenden varit till gagn för Sverige, så lärer det icke kunna förnekas, att denna traktat varit till skada i så måtto, att den dragit med sig och bundit oss vid mer än tjuo andra handels- och sjöfartstraktater och kombinerade sådana med länder, som blifvit tillförsäkrade behandling lika med den mest gynnade nation, utan att dessa länder gifvit oss det ringaste vederlag för sådana fördelar, ty de icke blott kunna vidtaga utan hafva äfven till en del redan vidtagit sådana förhöjningar i sina tulltaxors bestämmelser, att de för en mängd svenska varor närma sig till införselsförbud. Då så är, torde väl ingen kunna påstå, att vi härutinnan tillvaratagit vårt lands sanna intressen. Hvar och en, som litet tänkt sig in i affärsförhållanden och särskildt internationella handelsförhållanden, måste med mig instämma deruti, att det icke är välbetänkt af ett litet folk, sådant som det svenska, att inlåta sig på aftal, som binda för decennier. Vi veta, hvilka ofantliga förändringar stundligen inträda i den kommersiella verden dels till följd af förbättrade kommunikationer, dels och icke minst till följd af de ständiga nya uppfinningar, som göras på det industriella området, och att ett kapitalfattigt land som Sverige omöjligen kan tillägna sig dessa uppfinningar lika snabbt som konkurrerande, kapitalstarkare och mäktigare länder.

Här har blifvit sagdt, att man kan vara öfvertygad om, att Frankrike skulle uppsäga alla handels- och sjöfartstraktater. Det är ju mycket möjligt och mycket troligt, men jag vågar påstå, att ingen, äfven den mest i förhållandena invigde, kan i detta nu säga, hvad Frankrike kommer att göra i afgörandets ögonblick, och jag tror det vara ett missgrepp af de svenska protektionisterna, om de icke begagnade detta tillfälle för att hos Kongl. Maj:t i underdanighet framföra sina önsknings och de bekymmer och den oro, som äro rådande till följd af de nämnda tariff-handelsstraktaternas tillvaro. Vi äro nu bundna att fritt bestämma öfver vår tulltaxa och vår sjelfbeskattningsrätt, och deri har friherre Klinckowström efter mitt förmenande fullkomligt rätt, att hela 57 § regeringsformen är illusorisk, så länge dessa traktater äro bestående, och likväl är det en af svenska folkets dyrbaraste rättigheter att sig sjelf beskatta.

Om man betraktar det såsom en olycka att dessa traktater uppsägas, så kan jag icke föreställa mig, att olyckan blir mindre derigenom att uppsägning sker från fransk sida, och om nu Sverige är det land, som anser sig mest hafva förlorat på traktaten, så ligger det i sakens natur att det är mest berättigadt förklara sig icke vilja längre fortsätta på denna väg. Vi hafva, mine herrar, fått uppbära mycken smälek, att vi för att bereda staten nödiga inkomster och skydd åt jordbruksindustrien med flere industri-

grenar åsatt ganska betydliga tullar, men vi äro, så länge traktaten räcker, förhindrade att göra full rättvisa åt den mindre industrien och handtverkerierna m. m. Vi äro vidare förhindrade att på ett rättvisare sätt fördela dessa skatter genom att åsätta lyx- och öfverflödsartiklar betydligt ökade tullsatser, hvilka artiklar bättre än något annat föremål lämpa sig till en sådan beskattning.

Här vill jag äfven vidröra vårt förhållande till Norge i frågan; väl är det sant, att vi icke böra helt och hållet lemna detta ur räkningen, men min fulla öfvertygelse är den, att brödrafolket i allmänhet helst ser, att det sjelft får bestämma öfver sina förhållanden utan all inblandning från svensk sida. Om Norge kan förskaffa sig tarifftraktater med flera eller färre länder, ju fördelaktigare desto bättre, så skall det för oss vara särdeles kärt.

Min ärade vän, friherre Klinckowström, har här uppträdt på ett sätt mot bevillningsutskottet, som jag anser mig berättigad att bemöta, då han sade att utskottet behandlat hans motioner på ett sätt, som visar att det illa motsvarar Riksdagens förtroende. Han har äfven dervid vänt sina anmärkningar mot mig, såsom ledamot i utskottet, och sagt, att jag måtte ändrat åsigter från åren 1885 och 1886 till 1890. Jag försäkrar den ädle friherren derom, att mina åsigter i hufvudfrågorna äro precis desamma nu som då. Men förhållandena voro mycket olika vid 1885 och 1886 årens riksdagar; då var frihandelssystemet gällande, och hvarje liten fördel, det protektionistiska partiet kunde tillvinna sig, ansågs såsom en stor seger. Nu är skyddssystemet fastslaget och är af både Konung och riksdag gemensamt beslutadt. Utskottet har handlat klokt, då det endast tillstyrkt en skrifvelse om tarifftraktaternas uppsägning men för öfrigt afstyrkt friherre Klinckowströms motioner, ty hufvudsaken är, att till Kongl. Maj:ts kunskap kommer, hvad Riksdagen i den föreliggande frågan önskar. Om det framdeles skulle ifrågakomma att ingå tarifftraktater, så hoppas jag, att antalet deri upptagna artiklar blir så litet som möjligt, men då torde det befinnas nödigt att hafva både en generel och en speciel tulltaxa, men förr än den saken blifvit afgjord, finner jag för min del det icke lämpligt, att 1890 års Riksdag befattar sig med så omfattande förslag som dem, friherre Klinckowström framlagt. Jag tror således, att, om herr friherren närmare tänker på och beaktar den utredning, som utskottet gjort i frågan, herr friherren skall finna, att 1890 års bevillningsutskott handlat åtminstone försvarligt.

Jag vill icke längre taga kammarens tid och öfverseende i anspråk; jag är öfvertygad att mina politiska vänner gerna förena sig med mig, då jag anhåller om proposition på bifall till det föreliggande förslaget.

Herr Wærn: Den förste talaren yttrade, att det vore ett missgrepp att icke antaga det förslag utskottet gjort, och han slutade sitt anförande med en uppmaning till sina meningsfränder inom tullpolitiken att sluta sig till honom. För min del kan jag icke anse denna fråga vara en fråga mellan frihandlare och protektionister. Jag anser den vara af vida större omfattning och betydelse.

*Om uppsägning af hand-
delstraktat-
terna med
Frankrike
och Spanien.*
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstrakterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Här är icke fråga om åsättande af några högre eller lägre tullar, utan här gäller, huruvida uppsägning skall ske af en den 1 februari 1892 utlöpande handelsstraktat, som försäkrar den svenska export-industrien stora och reella fördelar.

Jag skall bedja att i största korthet få genomgå de skäl, som bevillningsutskottet anfört för uppsägningen, för att tillse, om de hafva någon som helst verkan på förhållandena.

Utskottet säger först och främst, att traktaten är förmånligare för Frankrike än för Sverige. Det må så vara, men deraf följer icke, att den måste vara *ofördelaktig* för Sverige, tvärtom det är ingenting som hindrar, att det ena landet kan hafva stora fördelar af en traktat, fastän det andra landet har ännu större.

Utskottet säger vidare, att traktaten icke föranledt ett lifligare varuutbyte med Frankrike. I det afseendet vill jag nämna, att 1864 var värdet af utförseln till Frankrike 9,405,000 kr. och 1840 samma värde 2,110,740 kr., således en ökning af 7,294,260 kr.

År 1888 utfördes varor till Frankrike till ett värde af 29,593,000 kr.; om derifrån drages värdet af utförda varor 1864, 9,405,000 kr., finna vi en ökning af 20,188,000 kr.

Vidare säger utskottet, att traktaten icke varit förmånlig, emedan den andel af totalutförseln, som skett till Frankrike, icke varit större 1888 än 1864. Säsom bevis på haltlösheten af detta påstående vill jag nämna, att värdet af de svenska fabrikernas hela tillverkning var år 1885 kr. 191,000,000 och år 1880 153,000,000, således en förhöjning på 5 år af 38,000,000 kr. Då af denna tillverkning en stor del varit afsedd för utlandet, skulle det utan tvifvel vara mycket lyckligt, om den endast för inhemsk förbrukning afsedda tillverkningen under 5 kommande år stego med 45 millioner. Om då mot protektionisternas glädje öfver denna tillökning, derest den kunde visas hafva af den nya tullpolitiken blifvit föranledd, en ifrig frihandlare erinrade, att under samma tid ett större belopp af svenska fabriksprodukter, t. ex. 65 millioner, blifvit utfördt till utlandet, och på den grund visade, att den andel, som produktionen för inhemsk förbrukning af det hela utgjort, under tiden fallit, så skulle väl deraf ej följa, att tillverkningen varit mindre förmånlig.

Jag kommer nu till en annan sak, och det är den fara, som en uppsägelse af traktaten kan medföra. I det fallet har utskottet argumenterat, att det finnes ingen fara alls för att Frankrike skall komma att beskatta sina nödvändighetsvaror. Men, mine herrar, det tror jag är ett stort misstag, ty frågan är huruvida de svenska varorna verkligen äro att betrakta såsom nödvändighetsvaror för Frankrike, och för att belysa den saken skall jag bedja att få anföra ett exempel.

Jag har under flera år af mitt lif gjort resor i utlandet för att bereda afsättning åt svenskt träkolsjern. Jag kom derunder äfven till Frankrike och blef der, särskildt på ett ställe, af chefen för en större industriell anläggning mycket vänligt och gästfritt emottagen. Vid min hemkomst fick jag af honom den största order, som jag väl minnes vara den största jag någon gång under hela min affärs-

verksamhet fick, i ett bref; beloppet har jag nu glömt, men det uppgick säkert till flera hundra kanske öfver tusen tons, och jag hoppades då, att den hvarje år skulle återkomma, men så blef ej fallet, ty nästa år fick jag blott ett vänligt bref, att orsaken dertill att ej någon order lemnades var, att man nu hade skaffat sig egna grufvor i Algeriet, som gjorde användandet af svenskt jern alldeles öfverfödigt. Äfven genom den på sista tiden allt mer uppblomstrande stålindustrien, genom nyuppfunna metoder, som t. ex. möjliggöra afägsnandet af all fosfor ur stålet, har Frankrike och för öfrigt hela världen gjort sig oberoende af den för Sverige egendomliga jernproduktionen, så att vi må icke tro, att våra varor äro nödvändighetsvaror, som man ej från annat håll kan förskaffa sig.

En förändring i vårt traktatsförhållande till Frankrike skulle medföra betydligt högre afgifter för den svenska sjöfarten i detta land, och jag ber eder, mine herrar, behjerta, hvad detta innebär! Hvad Sverige för öfrigt äsyftar med en uppsägning framgår icke klart af beslutet derom; det är endast oförtydbart från den synpunkten, att Sverige icke vill ingå i underhandlingar med Frankrike om något annat traktatsförhållande oss emellan än att erbjuda Frankrike behandling såsom den mest gynnade nation, med anspråk på att blifva på samma sätt behandlad, men en sådan uppsägning lemnar ingen som helst basis för nya underhandlingar. Frankrike kommer ganska säkert aldrig att medgifva någon nation en så stor förmån, utan att anse sig förvissadt att denna nation kommer att följa en för Frankrike gynsam tullpolitik, men långt ifrån att ens öppna utsigt till några underhandlingar derom, skulle Riksdagens beslut om en uppsägning ej kunna anses hafva något som helst annat motiv än att hafva full frihet vid behandlingen af tulltaxan, det vill med andra ord säga att ej göra något som helst afseende på Frankrikes önsksningar. Vi kunna med en sådan uppsägning sannerligen ej undra på att Frankrike, när det, efter att sjelft hafva uppsagt sina traktater eller efter att från andra länder hafva mottagit af förslag till förändringar åtföljda uppsägningar, kommer i underhandlingar med alla andra nationer, sätter oss i sista rummet. Jag får i detta afseende i minnet återkalla hvad hans excellens utrikesministern yttrade, då han talade om det dröjsmål, som sannolikt komme att uppstå med ordnandet af våra handelsförhållanden, sedan uppsägning från vår sida skett. Det kan då lätt hända, att ensamt vår traktat upphört att gälla, under det alla andra traktater med Frankrike komme att fortfara äfven efter den dag, som infölle ett år efter uppsägning. Vi skulle derigenom icke blott komma in under de sämre förhållanden, som den allmänna franska tariffen medger, utan i hög grad riskera att Frankrike, för att böja vår obenägenhet att göra afseende på dess önsksningar, pålade våra varor högre tullar, och blotta risken deraf skulle vara tillräcklig att åtminstone för 1892 alldeles förstöra vår handel. Hvilka följder för vår exportindustri ett sådant ovisshetens tillstånd skulle medföra, är lätt att inse. Köparne af svenska varor komma icke att veta, huru förhållandena skola gestalta sig och måste därför innehålla alla beställningar.

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Marknadens ställning under sådana förhållanden är ej lätt att med bestämdhet angifva, men bedömandet deraf torde få en ledning genom ett försök till lösandet af ett sådant problem som detta: i hvad mån inverkar omöjlighet af försäljning utaf en viss kvantitet varor på dessa varors pris? Det exempel, som jag nu för belysande af denna fråga tänkt mig, rör trämasseindustrien, hvilken såsom vi veta nu har ganska tryckta konjunkturer. Der vid lag känner man speciellt orsaken. Vi veta att våra trämassefabriker under någon tid haft att glädja sig åt en mycket gynsam afsättning af sina produkter, så gynsam att med anledning deraf en mängd nya fabriker blifvit anlagda. Man säger 38 stycken under det förflutna året. Men redan innan deras tillverkningar kunnat komma ut i marknaden hafva utsigterna åtminstone för den mekaniskt tillverkade eller slipade massan i stället för att vara goda plötsligt blifvit mycket dåliga, och vi veta äfven orsaken till detta beklagliga förhållande. Den är, att all afsättning af denna vara till Nordamerikas Förenta stater plötsligen upphört. Huru stor andel af hela produktionen utgjorde då den kvantitet mekanisk trämassa, som af denna anledning ej fann köpare? Enligt konsulsuppgifter för 1888 var Sveriges och Norges utförsel till Förenta staterna det året 8,600 tons mekanisk massa samt 6,950 tons kemisk. Sveriges utförsel till Förenta staterna af både mekanisk och kemisk uppgick ensamt till 5,037 tons. Om man antager att förhållandet mellan de båda slagen trämassa, hvad Sverige angår, är lika med det för Sverige och Norge tillsammanstaget, så blir af från Sverige till Nordamerika utförda 5,037 tons 2,770 tons mekanisk massa. Hela Sveriges utförsel uppgick vid samma tid till 28,571 tons, hvaraf den kvantitet, 2,770 tons, för hvilken afsättningen blifvit stängd, utgör 9,7 procent, och denna öfverfyllnad på marknaden har varit i stånd att förvandla de mycket goda tiderna, som förut rådde, till mycket dåliga. Enligt utskottets uträkning uppgick vår stångjernsutförsel till Frankrike under år 1888 till 15,031 tons, eller 8,6 procent af hela vår stångjernsexport, 188,000 tons, således ganska nära det förhållande, som, hvad trämassans utförsel angår, föranledt mycket dåliga i stället för mycket goda tider. Häraf torde framgå, huru många och ödesdigra följderna kunna blifva af en uppsägning utan vidare af franska traktaten jemte dermed sannolikt följande afstängning, åtminstone för någon tid, af Frankrike såsom afsättningsort. Jag fasar för följderna af ett sådant steg, taget redan nu. Skulle icke Frankrike inom ett år sjelft hafva gjort uppsägning, så är det ännu tid för oss att, sedan nästa riksdag samlats och vi tagit förhållandena i öfvervägande, göra det då samt låta beslutet åtföljas af en instruktion för våra underhandlare, af hvilken framgår, hvilka förändringar vi göra anspråk på. Då funnes icke samma risk, som nu skulle åtfölja en uppsägning, och vi blefve under tiden för förhandlingarna behandlade lika som förut eller när tarifftraktaten upphörde, lika med den mest gynnade nation. Jag för min del hyser stora farhågor för följderna af ett bifall till utskottets förslag, och jag vet sannerligen ej, om någon annan åtgärd kan sätta svenska industrien i större fara än denna.

Jag underkänner ej protektionisternas nit för befrämjande af svensk industri, om jag än är af mycket olika åsichter om bästa sättet derför, men skulle detta nit ej förefinnas för befrämjande af all svensk industri, utan vara inskränkt till de industrigrenar, hvilka söka afsättning för sina produkter inom landet, och den makt protektionisterna förvärfvat komma att användas med fullkomlig hänsynslöshet för deras intressen, som måste söka afsättning för sina produkter utom våra gränser, då, mine herrar, står det illa till i landet.

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Herr af Burén: Ur principiell synpunkt har man alltid mot handelstraktater gjort de allvarsammaste inkast. Genom sådana förlorar ett folk sin *handlingsfrihet*, ty sedan en gång tullsatserna genom tarifftraktater blifvit fastställda, är all möjlighet afskuren att få dessa tullsatser ändrade.

Man vill gerna föreställa sig, att *handlingsfrihet* och *frihandel* äro liktydiga begrepp, men härutinnan har man ganska väsentligt misstagit sig, ty, mine herrar, frihandel med tariffhandelstraktater är ett tvång, ja, den är ett mycket svårt tvång. Jag vågade en gång framställa den åsigten, att frihandlarna missbruka det vackra ordet frihandel, då de så strängt hålla på traktaternas bibehållande, och fick det märkliga svaret, att det vore nyttigt att genom *kapson* lägga band på våra näringar. Den framstående motståndare, som hade detta uttalande, erkände tvånget men ansåg det nyttigt. För mig är sådant alldeles omöjligt att förstå. Jag anser deremot, att det i synnerhet under en tid, då uppfinningar af alla slag ske och af sådan vikt och betydelse att de i mångt och mycket omskapa förutvarande förhållanden, de tmåste vara en bjudande nödvändighet att ej binda oss vid fleråriga kontrakt med utlandet. Här är friheten på sin rätta plats, och omöjligt kan denna handlingsfrihet uppnås utan att vi äro herrar i vårt eget hus.

Om till äfventyrs ett misstag blifvit begånget i en handels-traktat, så måste följderna deraf, huru svåra de än måtte kännas, bäras ända till dess den tid, för hvilken traktaten ingåtts, utlöpt. Jag vill derför icke säga, att handelsfördrag under alla omständigheter äro förkastliga.

Grundläggaren af Frankrikes kommersiella betydelse och industriella utveckling, Colbert, säger härom: »För att ett tariffhandelsfördrag skall kunna försvaras måste det hvila på en fast grund, d. v. s. på en förut med sakförstånd och skarpsinne uppgjord allmän tariff eller tulltaxa.» Huru en sådan skall se ut säger han också: »En tulltaxa måste vara sådan, att den i någon mån kan hindra det samhällsmördande gift, som heter främmande lyx, att utbreda sig i landet, vidare tillräckligt hög för att skydda den egna industrien och i synnerhet den svagare handverksindustrien emot en öfverväldigande utländsk konkurrens, men derjemte så modererad, att den medgifver nödvändig eggande täflan utifrån och betryggar åt förbrukaren måttliga pris och derjemte åt statskassan genom tullinkomsterna bereder så stor inkomst som möjligt.» — Har man en tulltaxa på denna basis uppgjord och fastställd, så kan

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

man med behörigt iakttagande af landets sannskyldiga näringsintressen för en eller annan artikel, som icke här tillverkas, medgifva nedsättning i tullavgift mot en motsvarande nedsättning i tullavgift för en eller annan artikel, som här kan tillverkas och som utlandet behöfver importera, och som vi behöfva exportera.

Hafva vi nu handlat sålunda med afseende på våra handelsstraktater? Nej, ingalunda. Vi hafva gått till väga på det allra lättsinnigaste sätt. Vår industris underlägsenhet har under frihandelns inflytande allt synbarare framträdt, och alla de oformligheter, hvilka vår tulltaxa framvisar, hafva vi fått sjelfva bittert vidkännas. Vår tulltaxa har stämplats såsom en nyck, såsom ett foster af nyckfullhet. En blick på våra handelsstraktaters *historia* lemnar derom ojäfaktiga vittnesbörd.

När man noga pröfvar de förevändningar, som på sin tid anförts för att ådagalägga nödvändigheten för oss att avsluta den franska handels- och sjöfartstraktaten, så måste man komma till det resultat, att förhållandet *icke* var sådant, som på den tiden öppet och allmänt predikades, nemligen att vi måste köpa en sjöfartstraktat med en handelsstraktat. I 1854 års tulltaxa fans nemligen bestämdt, att utländska fartyg voro förbundna att icke allenast erlägga en förhöjning i tullavgifterna för lasten med 40 proc. af tullbeloppet för införseln och 50 proc. för utförseln, utan äfven tredubbla lastpenningar och dessutom en så kallad extra licentavgift för jerneffekter. På olika tider hade emellertid vårt land lyckats att med ganska många sjöfartsidkande nationer avsluta fördrag på basis af reciprocitet, men med Frankrike hade det aldrig lyckats att få någon öfverenskommelse till stånd, hvadan svenska och norska fartyg der voro underkastade differentialtullar, tonnageavgifter jemte lotspengar och hamnavgifter till höga belopp. År 1855 nedsattes en komité för att uppgöra förslag till en s. k. mellanrikslag. I maj 1856 afgäfvos denna komités svenska ledamöter till regeringen förslag att upphäfva de nämnda undantagsförhållandena, hvilka främmande fartyg voro här underkastade, emedan dessa medförde den olägenheten att vårt land besöktes af endast ett fåtal franska fartyg, under näst föregående 5 år af i medeltal endast 37 st. årligen med omkring 2,000 läster. Komitén, som betraktade en liffigare handelsförbindelse med Frankrike såsom högst önskvärd för befrämjande af vår trävaru- och jernexport, föreslog sålunda upphäfvande af de franska fartygens undantagsställning i våra hamnar, *utan att ens sätta i fråga, huruvida motsvarande lndringar skulle komma att beredas vår skeppsfart i Frankrike.* Komiterades förslag godkändes märkvärdigt nog, trots regeringens fordran på full likställighet, af 1857 års Riksdag, troligen i den förhoppning, att reciprocitet i alla händelser skulle komma att beviljas. Men derutinnan blefvo vi helt och hållet besvikna, de väntade eftergifterna uteblefvo alldeles, och våra fartyg fingo vidkännas samma tonnageavgifter och differentialtullar som förut. Följden häraf blef naturligtvis den, att vår handelsflotta efter hand undanträngdes från frakter på Frankrike, och i samma mån som vår flotta till skada för rederierna sålunda utestängdes, höjdes allt starkare klagomål.

rop från frihandlarne och deras press öfver de bestående förhållandena, som, märk väl, de sjelfva skapat. Underhandlingarna om en traktat med Frankrike påskyndades därför allt mer, och denna olyckliga mångåriga traktat afslöts slutligen år 1865. Men nu är att märka, att Frankrike redan den 19 maj 1866 genom »la loi sur la marine marchande» upphäfdde de tonnageafgifter, som hvilade på till Frankrike ankommande främmande fartyg, och derjemte stadgades, att efter tre års förlopp den bestående *surtaxe de pavillon* skulle upphöra.

Alltså finner man, att någon tids dröjsmål skulle varit tillräckligt för att åt vår skeppsfart »för intet» bereda samma förmån, som vi då köpte med de största eftergifter, ty det är omöjligt att antaga, att våra underhandlare icke skulle haft reda på att de nämnda nedsättningarna skulle från fransk sida ske, ty redan i september 1864 var allmänt bekant, att *Conseil superieur du commerce* fattat beslut om upphäfvande inom viss tid af såväl *surtaxe du pavillon* som »droit de tonnage».

Efter detta kan väl ingen påstå, att vi köpt en skeppsfarts-traktat med en handelstraktat, hvad nu än orsaken må hafva varit att handelstraktaten kom till stånd.

Man har äfven sagt, att vi icke hade någonting att beklaga oss öfver, emedan vi i alla fall ju fingo eftergifter, motsvarande de lättnader vi beviljade, men låtom oss se till huru härmed i sjelfva verket förhåller sig.

I bevillningsutskottets betänkande finna vi (tab. n:o 7) att tullen genom franska handelstraktaten nedsattes: å helsidenband från 14 kronor 11 öre till 2 kr. 80 öre pr kilogram, på blommor från 52 kronor 93 öre till 2 kronor 50 öre per kilogram, på guld-dragarearbeten, å kantiljer och paletter från 14 kronor 16 öre till 2 kronor 35 öre, å fransar, galoner, gramaner och snören från 37 kronor 64 öre till 2 kronor 35 öre per kilogram, på hår- och tagel-arbeten från 9 kronor 41 öre till 80 öre per kilogram, på kläder från 50 å 100 procent af värdet till 20 procent, å läderarbeten från 50 procent till 20 procent af värdet, å plymer från 35 kronor 29 öre till 2 kronor 50 öre per kilogram, å spetsar från 14 kronor 12 öre till 2 kronor 80 öre per kilogram, för tråd från 28 kronor 23 öre till 2 kronor 35 öre per kilogram, för sidenvantar från 10 kronor 59 öre till 2 kronor 80 öre, å vin från 67 öre till 15 öre per liter.

Hvilka motsvarande eftergifter förunnades nu oss? Jo, för stångjern fingo vi betala en tull af 5 francs per 100 kilogram i stället för 6 francs. Denna tullnedsättning var alldeles betydelse-lös till följd af den i Frankrike då varande egendomliga undan-tagslagstiftning, som gaf importören af vårt svenska jern möjlighet att undandraga sig all införselstull. Det var nemligen tillverkare af plåt, maskiner m. m. tillätet att tullfritt införa det quantum råämnen de behöfde, blott med det förbehåll, att de inom viss tid exporterade samma vigt förädlad vara, som de infört. Hade fabri-kanten icke begagnat sig af denna rättighet, kunde han sälja den till importören. Dessa så kallade acquits eller qvitton, hvilka voro ett slags med borgen försedda vederlagsbevis, berättigade innehaf-

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

varen att under viss tid tullfritt disponera den införda råvaran. Detta förhållande borde väl icke varit obekant för våra underhandlare. Nej, mine herrar, detta var ej heller orsaken till den franska handelstraktaten, utan hela denna eljest obegripliga brist på vakenhet å den svenska sidan får sin förklaring endast deraf, att traktaten skulle vara just den boja, hvarmed vårt land för en lång följd af år skulle fastkedjas vid frihandelssystemet, alldenstund de till det yttersta sänkta traktatstullarne blefvo, genom regeringens dekret den 15 april 1865, innan representationen fått derom yttra någon mening, tillämpade på vårt varubyte med alla andra länder.

Hvarje traktat innebär ju blott ett köpande af vissa fördelar mot priset af åtskilliga eftergifter och måste det vara angeläget för båda kontrahenterna att vid underhandlingar om traktat söka ernå för sig de största möjliga fördelar på affären. Men sådant har ej, det vågar jag påstå, varit ändamålet med franska traktaten, utan den har begagnats såsom den mäktiga häfstång, hvarmed protektionismen skulle kastas öfver ända, och i synnerhet såsom ett medel, hvarigenom kunde förhindras att ringaste rubbning gjordes i det då proklamerade frihandelssystemet.

Med ett ord, den franska handelstraktatens afslutande och förnyande var frihandelns bästa och säkraste stöd, dess uppsägande och upphörande är i stället nyckeln till det nya system, hvars öfverskrift heter »Sverige åt svenskarna» och hvilket systems innebörd kan infattas i ett enda ord, som heter *likställighet* eller *reciprocitet*.

Den föregående ärade talaren ansåg, att det icke vore af vigt att nu uppsäga traktaterna. Jo, det är af stor vigt, emedan vi protektionister nu hafva majoritet i *begge* kamrarne, men icke veta, om vi hafva det nästa år. Det borde icke vara den ärade talaren obekant att denna fråga faller, om ej densamma får majoritet i *båda* kamrarne. Enligt min åsigt är det endast härför, om icke för annat, af synnerlig vigt att en uppsägning *nu* beslutes.

Herr Wærn sade äfven, att franska traktaten vore fördelaktig för oss. Ja, ser jag uteslutande på den franska traktaten och vårt land, uteslutande på Sveriges och Frankrikes export och import till hvarandra enligt statistiken, så kommer äfven jag till detta resultat, men om jag tillika tager i betraktande den omständigheten, att alla andra nationer komma i åtnjutande af samma förmåner, som den franska traktaten medgifver, så kommer jag deremot till ett helt annat resultat, som jag ej finner vara det bästa.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Björnstjerna: Med friherre Klinckowströms motioner förhåller det sig alldeles på samma sätt som med Tors bockar. Man må slagta dem aldrig så ofta, så uppstå de dock lika matfriska. Den enda skillnaden är den att, då Tor åtnöjde sig med två bockar, så äro friherre Klinckowströms motioner legio. Jag skulle vara frestad att påpeka en del af de stora misstag, han i sin långa motion begått och äfven i sitt yttrande här i dag gjort,

men jag vill icke besvåra kammaren dermed. En enda punkt måste jag likväl framdraga. I friherre Klinckowströms motion står på sidan 4: »Ett af de stora ändamål tullagstifningen i hvarje civiliseradt land synes mig böra uppfylla är att söka stäffa de rikare och förmögnare samhällsklassernas onödiga och mången gång skadliga lyx, frässeri, öfverådiga vällefad och utsväfningar i kostsamma tillställningar och klädedrägt m. m. d.» och längre ned heter det:

»Att frågan om stäffandet af lyx och öfverflöd hos framlidna regeringar ansetts vara af stor vikt, derom vittna de många förordningar, hvilka sedan 300 år blifvit utgifna. Jag har i min ofvan omnämnda motion år 1880, pag. 83—93, upptagit de viktigare bland dem i utdrag, från år 1644 till år 1817, och vill därför ej nu återupprepa desamma. Dessa publikationer utvisa ett aldrig svalnande nit hos de styrande att söka förekomma all opassande och obehörig lyx och öfverflöd, synnerligen hos de rika eller förmögna samhällsklasserna.

Men nitet har under de senare 30 åren kallnat, och åsigterna hafva förändrat sig rörande tullagstifningen till fördel för de rikes utsväfningar.» För att nu ådagalägga detta åberopar friherre Klinckowström på samma sida åtta artiklar, hvaraf införseln högst betydligt tilltagit sedan år 1810. Det börjar med artikeln arrak, så »viner, lättare», hvaraf infördes 1810—1812 i medeltal 367,000 kannor och 1887 909,000 kannor i runda tal, — jag kan icke säga att det var en så fasligt stor tillökning — vidare porlin, som också ökats; de fyra väsentligaste artiklarna, som han uppräknar till bevis på lyxens och öfverflödets tilltagande, äro dock *kaffe*, hvaraf importen stigit från 3,317,000 skålpund till 27,644,000 skålpund, *socker*, hvars import ökats från 8,983,000 till 94,190,00 skålpund, *tobak*, hvaraf införseln 1810—12 utgjorde 3,931,000 och 1887 8,190,000 skålpund, samt slutligen *ris-, sago- m. fl. d. gryn*, hvaraf importen uppgått från 648,000 till 19,721,000 skålpund, allt runda tal. Genast derefter säger han: »Dessa siffror vittna mer än annat om lyxens och öfverflödets tilltagande i närvarande tider». Till och med importen af gryn skulle vittna om de förmögnare klassernas utsväfningar — det hade jag dock icke väntat mig. För min del ser jag i dessa siffror ett tydligt bevis på svenska folkets ofantliga tillväxt i rikedom och välstånd. Den ärade motionären kastar en saknadens blick till 1810. Det var hungersnödens och statsbankruttens tid. För min del glädjer jag mig att barkbrödets tid är försvunnen och att vårt folk kan förtära socker, kaffe och till och med — risgryn! Men detta vare nog sagdt om innehållet i denna motion.

Jag ber att få till deras excellenser statsministern och utrikesministern hembära min tacksamhet för deras yttranden här i dag. Jag hoppas att dessa yttranden öfvertygat många af kammarens ledamöter, att det är minst sagdt öfverflödigt att komma med en sådan skrifvelse, som den utskottet i första punkten af detta sitt betänkande föreslagit. Det är också en angenäm pligt jag fullgör då jag tackar utskottet för det moderata betänkande, hvarmed ut-

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

skottet framkommit. Man hade verkligen anledning tro, sådan som stämningen var i början af riksdagen, att utskottet skulle hafva velat gå vida längre. Särskildt får jag tacka utskottet för den öfvertygande bevisning det, likasom föregående utskott, framlagt rörande skadligheten för vårt land att uppsäga alla de traktater, som endast innehålla vilkoret om behandling såsom den mest gynnade nation, äfvensom därför att utskottet afstyrkt upprättandet af en differentialtulltaxa med alla de olägenheter, som deraf följa. Jag instämmer fullkomligt uti hvad utskottet säger på sid. 10: nemligen att utskottet »uti våra utan tariff ingångna handels- samt kombinerade handels- och sjöfartsfördrag ser en synnerligen lämplig form för ordnandet af våra internationella handels- och sjöfartsförbindelser». Detta har alltid varit äfven min åsigt, och jag tror att det varit de flestes, som allvarligt sysselsatt sig med frågan. Till och med den man, som anses såsom skaparen af vårt frihandelsystem, friherre Gripenstedt, yttrade detsamma vid öfverläggningen på riddarhuset, då fråga var om afslutande af den första franska traktaten. Han sade: »För min del har jag visserligen ur principiell synpunkt ganska stora betänkligheter emot sjelfva systemet af handelsstraktater, eller att genom fördrag med främmande magter inskränka sin frihet att, efter behof och sig företeende omständigheter, ordna en vigtig, inre angelägenhet, nemligen tull-lagstiftningen. Ty jag anser, att hvarje stat bör, enligt dessa grunder, sjelf bestämma de vilkor, hvarunder främmande varor må i landet införas, och derefter, utan behof af särskilda aftal, och utan att för något visst land medgifva särskilda förmåner — hvilket alltid måste leda till konstlade och onaturliga förhållanden — göra handeln fri och lika för alla. Men ehuru jag således icke kan gilla sjelfva systemet, tror jag dock, att vid detta tillfälle öfvervägande skäl äro för handen att ifrån regeln göra ett undantag». Det var äfven hans åsigt, att man borde hafva allmänna traktater och icke differentialtullar. Men då nu ett sådant land som Frankrike införde tarifftraktater och icke ville ingå några andra, så måste ju vi underkasta oss de olägenheter, som dermed voro förenade, för att vi icke skulle blifva utestängda med våra fartyg och våra produkter från franska marknaden. Sedan följdes Frankrikes exempel, såsom bekant, af flera andra länder. Det är väl obestridligt att stora olägenheter härmed varit förenade, men också stora fördelar. Svårt är att afgöra, hvilketdera mest varit fallet. Man har sagt att dessa allmänna traktater, som endast innehålla förbehåll om behandling såsom den mest gynnade nation, medföra att vi måste skänka samma fördelar, som i tarifftraktaterna stipulerats, åt andra nationer, som mot oss uppställa skyhöga tullar. Så länge vi äro bundna af tarifftraktater och hålla våra tullar låga på vissa artiklar, så få äfven andra länder fördel af dessa låga tullar. Men man får härvid icke förbise, att äfven vi vinna mycket betydande fördelar till följd af dessa allmänna traktater. När andra magter, med hvilka vi hafva fördrag om behandling såsom mest gynnad nation, köpt sig fördelar för sin handel, hvilka de fått ganska dyrt betala genom tullnedläggningar, så hafva ju dessa kommit äfven oss till godo utan att

vi behöft därför göra några uppoffringar. Jag vill i detta afseende endast nämna, att när den första franska handelstraktaten afslöts, voro ännu tändsticksfabrikerna och hyflerierna så litet försigkomna i Sverige, att ingen tänkte på att införa deras produkter i tariffen, men våra tändstickor hade likväl en mycket fördelaktig import på grund af en traktat mellan Österrike och Frankrike, deri tändstickor upptagits med en mycket låg tull. Våra hytlade trävaror inkommo i Frankrike för nedsatt tull på grund af en traktat mellan Frankrike och Schweiz, hvaraf också vi drogo fördel. Jag vill icke besvära herrarne med siffror, men 1886 gjorde jag en jämförande beräkning öfver de fördelar, som skulle tillkomma vårt land på grund af traktater, som Italien afslutit med Österrike och Frankrike. De voro särskildt beträffande trävaror och jern högst betydliga. Italien, Österrike och Frankrike måste köpa fördelarna med högst betydliga eftergifter, men vi fingo dem till skänks på grund af klausulen om behandling såsom den mest gynnade nation.

Hvad differentiantullarne beträffar, i hvilka många och äfven friherre Klinckowström anse sig finna botemedlet för alla olägenheter, så äro de högst vådliga, och i synnerhet en mindre mäktig stat bör nog akta sig för att söka tillämpa sådana. Man tror att man, genom att sätta upp skyhöga tullar i den allmänna tariffen, skall kunna få andra länder att ingå en fördelaktig traktat och pruta ned sina tullar. Men detta lyckas icke. Såsom bevis härpå ber jag att få anföra ett nytt exempel. Det var förlidet år tullkrig emellan Frankrike och Italien. Italien hade uppsagt sin tarifftraktat med Frankrike, och under tiden, innan den upphört att gälla, fastställdes i Italien en ny allmän tariff. Jag hemtar härvid siffrorna ur Nya Dagligt Allehanda för att icke blifva misstänkt. »Handelsfördraget mellan Frankrike och Italien af den 3 november 1881 uppsades af sistnämnda magt den 16 december 1886, hvarefter genom lagen af den 14 juli 1887 fastställdes uti Italien en ny allmän tariff» med ofantligt höjda tullar. Då kom Italien och ville underhandla med Frankrike om ny traktat, yrkande att till grund för underhandlingarna få lägga sin nya allmänna tariff, precis som friherre Klinckowström vill att vi skola göra. Men Frankrike sade »nej, vi underhandla icke på en sådan grund, utan vi fordra att den nuvarande traktatstariiffen med dess låga tullar lägges till grund». Detta ville åter Italien icke gå in på, utan följden blef att Italien »genom den allmänna tariffen, jämförd med fransk-italienska traktaten af 1881» höjde tullsatserna ej blott med 100, 200, 300 proc., utan i många fall vida mer: på viner från 4 till 20 fr., på vissa parfymers från 7 fr. 30 c. till 100 fr., på halmhattar från 3 till 25 fr. o. s. v. Denna tariff trädde i kraft den 1 mars sistlidna år. Resultatet blef, att Frankrike genast antog en särskild strafftariff för Italien. Nu tänkte Italien att det skulle qväsa Frankrike och höjde sin tariff ännu mera för detta land. För vin på buteljer höjdes tullen från 4 francs, som traktatstariiffen bestämt, till 200 francs för 100 buteljer, o. s. v. Men det lyckades icke bättre, än att i Italien uppstod ett alldeles förfärligt missnöje öfver

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

att dess handel med Frankrike tillintetgjordes, och nu i början af detta år måste den italienska regeringen kapitulera utan att hafva kommit till någon öfverenskommelse med Frankrike. Den förklarade att, som försöket icke lyckats, utan medfört stora olägenheter, måste Italien nedsätta sina tullar för franska varor. Resultatet af detta tullkrig var, enligt den franska tullkommissionens berättelse för år 1889 (Journal des Débats för den 2 februari 1890), följande: »Tullkriget med Italien hade till följd, att införseln dit af franska produkter nedgick till 119,357,000 fr., en minskning af 72,775,000 francs. Införseln af italienska produkter till Frankrike minskades från 327,000,000 till 181,000,000 fr., en nedsättning af 146,000,000 fr., allt detta oaktadt de nya tarifferna trädde i kraft först från den 1 mars». Den italienske finansministern Seismit-Doda yttrade i deputeradekammaren, när han tillkännagaf uppgifvandet af dessa strafftullar: att »för 10 kilogram importade varor, som betala differentialtullen, 50 kilogram inkomma med ursprungsbevis, som endast hafva skenet af sanningsenlighet». Så går det, när man pålägger strafftullar — 10 procent betala den högre tullen, men 50 procent inkomma med falska produktionsbevis! Dessa strafftullar äro en sak, för hvilken man bör akta sig noga, ty man skadar sig endast sjelf och måste sedan ändock falla till bönboken. Utskottet har nu emellertid välbetänkt afstyrkt en sådan åtgärd.

Hvad nu särskildt den föreliggande första punkten om uppsägning af traktaterna med Frankrike och Spanien beträffar, har jag för min del icke något emot att vi blifva af med tarifftraktaterna, utan tror att det skulle vara en vinst. Jag anser, lika med friherre Gripenstedt, att det endast varit af nödtvång vi underkastat oss desamma, men jag är också öfvertygad derom, att den franska traktaten kommer att före den 1 februari 1891 uppsägas af Frankrike sjelft. Vi hafva sett att i den stora 56-mannakommissionen, som deputeradekammaren tillsatt för att undersöka traktatsförhållandena, icke en enda röst höjt sig, åtminstone vid kommissionens första allmänna sammanträde, för bibehållandet af tarifftraktaterna. Cheferna för alla partier och till och med ledaren för frihandelspartiet, Léon Say, förklarade sig deremot och ansågo det vara på tiden att uppsäga dessa traktater. Men några underhandlingar kunna icke komma i fråga förr än man kommit öfverens om det system, man der vill upptaga. Att Riksdagen nu skulle besluta en uppsägning, som icke behöfver ske förr än under nästkommande riksdag, skulle vara minst sagt ett onödigt fjäsk. Någon grannlaghet borde väl inverka på Riksdagen, så att den icke nu beslöte en åtgärd, som icke kan komma i fråga förr än riksdagen nästa år är samlad, och om traktaten icke uppsäges före den 1 februari nästa år, så blir följderna icke värre, än att den gamla traktaten räcker t. ex. en månad längre. Behandlas frågan af Riksdagen vid samma tid som i år, så kunde den uppsägas den 1 mars i stället för den 1 februari. Hela olyckan vore då, att den räckte en vintermånad till, under hvilken importen icke vore stor. Jag skulle likväl med jemnmod underkasta mig det ifrågasatta beslutet, om icke förhållandet vore, att vår traktat med Frankrike är gemen-

sam för båda de förenade rikena. Efter hvad man hört, skulle man i Norge med mycken oro se om traktaten uppsades. Den ifrågasatta skrifvelsen skulle endast vara en demonstration, eftersom någon uppsägning från vår sida icke påkallas, då Frankrike sjelft lärer uppsäga traktaten, en åsigt som synes delad af stats- och utrikesministrarne. När således fattande af ett dylikt beslut endast vore en demonstration, så hemställer jag till herrarne om icke den enda allvarliga följden af en sådan demonstration skulle blifva att gifva ny fart åt önskningarna i Norge att erhålla ett eget utrikesdepartement. Vi få icke låta hänföra oss af ögonblickets hugskott, utan moget öfverväga om beslutet är gagneligt icke blott för Sverige utan för *båda* de förenade rikena. Då det icke synes mig vara till något gagn för Sverige att Riksdagen kommer till Kongl. Maj:t med en skrifvelse sådan som här ifrågasatts, men det kan blifva till skada för de förenade rikena, så måste jag yrka afslag å föreliggande punkt 1:o.

*Om uppsägning af hand-
delstraktatena med
Frankrike
och Spanien.*
(Forts.)

Herr Lithander: Jag skall icke länge uppehålla herrarne, då tiden är långt framskriden och jag endast har för afsigt att säga några få ord för att i någon mån redogöra för de skäl, hvilka föranledt mig att biträda utskottets förslag. Jag anser mig härtill nästan skyldig såsom ledamot af utskottet.

Ehuru i utskottets betänkande, såsom det synes mig, framhållits många och goda skäl för att Sverige bör önska en sådan uppsägning, som utskottet föreslagit, tror jag dock att det finnes än flera synpunkter, ur hvilka det framgår såsom en önskvärdhet att traktaterna med Frankrike och Spanien uppsägas och ej få oförändrade fort fara. Vill man erkänna, att då det gäller individen, arbetet är vilkoret för ernående af ekonomiskt välstånd, borde deraf följa, att ett helt folks ekonomiska välstånd likaledes betingas af ett inkomstbringande inhemskt arbete, och vill man erkänna riktigheten af denna sats, hvilken jag ej tror kan jäfvas, så måste det ju vara af högsta vigt att här pröfva saken närmare äfven från denna synpunkt. Jag föreställer mig, att i fall denna åsigt godkännes, det bör för regeringen och representationen gemensamt vara en dyrbar pligt att egna en klok omtanke åt det inhemska arbetet, att uppmuntra och befrämja detsamma. Jag påstår ingalunda att ett sådant uppmuntrande och befrämjande skall uteslutande bestå i åsättande af höga tullar på andra länders industriella alster, men jag anser att tullskydd otvifvelaktigt är ett lämpligt medel för detta ändamål, emedan ett sådant skydd förmår hämma en import, som eljest skulle kunna göra det inhemska arbetet lönlöst. Klok omtanke bjuder sålunda, att man i denna fråga, der det gäller uppsägning af traktaterna, gör sig noga reda för, huruvida dessa traktater verkat till förmån för det inhemska arbetet eller om de medfört något intrång till förfång för detsammans utveckling och framgång. Den 25-åriga erfarenhet, som vi i detta afseende hafva att hålla oss till, synes mig vara ett tydligt svar på detta spörsmål. Klart är att ju mer vi från utlandet förse oss med det menskliga arbetets produkter, desto mindre kunna vi använda hvad som

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

i eget land åstadkommes. Kan detta ej bestridas, då borde ock ett välförstådt svenskt intresse bjuda, att vi i första hand söka bereda vår arbetsflit tillfälle att i det egna landet afsätta sina alster.

Jag hemställer emellertid, om vi gått i en sådan rigtning, sedan tarifftraktaterna upprättades. Jag är icke af sådan mening, utan anser otvifvelaktigt, att svenskt arbete mycket hämmats, ja i vissa fall förqväfts af den ohejdade importen. I afseende härå skall jag be att få framlägga några siffror. Under loppet af de 16 år, 1871—1887 för hvilka finnas uppgifter om importens värde, har införseln af utländska industriens alster uppgått till den oerhörda summan af 1,434 millioner kronor. För att finna, huru stor denna import varit under de 25 traktatsåren, måste man för de öfriga 9 åren för hvilka värdeuppgifter saknas, taga en medelsiffra och erhåller man sålunda för hela tiden ett belopp af 2,242 millioner kronor, i rundt tal angifvet. Det är möjligt, att, såsom en talare yttrat, detta förhållande endast är ett bevis på välstånd inom landet. Men om man tillika tager i betraktande, att under denna tid handelsbalansen understundom stigit till mer än 100 millioner kronor årligen, tror jag det måste erkännas att importens belopp innebär något helt annat. Jag kan ej se att förhållandet vittnar till förmån för vår sparsamhet. Man kan ej ostraffadt på sådant sätt lefva öfver sina tillgångar.

Hvad jag nu skildrat är emellertid icke den enda beklagliga följden af importen, ty denna har också medfört en enorm stegring af lyxen i vårt land, som det otvifvelaktigt varit nyttigt att tillbakahålla. Mången af herrarne torde härvid göra den anmärkning att lyxen är i viss mån en mätare på kulturtillståndet i landet. Jag går in härpå till en del. Den lyx, som framkommer af en högt stående skön konst, odlad smak, yrkesskicklighet och intelligens, den lyx som icke är en efterrapning utan, så att säga bär en nationel pregel, den erkänner jag vara en mätare på kulturen, men ingalunda från utlandet importerad grannlåt. En sådan lånad lyx bör man enligt min åsigt akta sig för, och dock förtjena importörerna här millioner på vår import af deras onyttiga kram, under det den inhemske yrkesarbetaren, huru skicklig han än må vara, ofta saknar bröd för dagen. Jag tror äfven, att man med skäl kan finna ett visst sammanhang emellan vårt ringa omhuldande af det inhemska arbetet och den omständighet, att sedan 1861 hafva 531,000 och några hundra svenskar lemnat sitt fosterland och emigrerat till Amerika. Man torde nemligen utan fara att misstaga sig kunna säga att flertalet af dessa lemnat landet, emedan de funnit utsigtarna att derstädes kunna lefva på sitt arbete ganska mörka.

En annan del af vår import har alldeles direkt uppdrifvits till dess enorma höjd genom tarifftraktaternas inverkan, nemligen importen af viner och utländsk spirituosa. Denna import har under den period jag förut nämnt, de 16 åren 1871—1887, uppgått till ett sammanlagdt värde af 124 millioner kronor. Om man från denna siffra drager det belopp som återexporterats (jag har nem-

ligen här ej kunnat särskilja importen för Karlshamns fabrikers räkning, hvarföre jag afdragit hela exporten), återstår dock ett belopp af 102 millioner. Går man vidare till väga på samma sätt som nyss och tager en medelsiffra för att utfinna huru högt importen af vin och spirituosa stigit under de 25 traktatsåren, finner man, att den uppgått till ett värde af omkring 160 millioner kronor. Det synes mig, att denna siffra för våra förhållanden är oerhördt stor och att den varit en utgift, som för landet i dess helhet verkat tillbakasettande i både ekonomiskt och sedligt afseende.

Klok omtanke för svenska folkets framtid tyckes då bjuda, att man vidtager någon åtgärd för att sätta en gräns för en så förderlig import och det minsta man i sådant afseende kunde göra vore väl att förskaffa sig rättighet att ålägga förbrukningen af utländska viner och spirituosa samma skatt till stat och kommun, som brännvinssupandet drager. En sådan åtgärd vore att rekommendera ej blott ur statsekonomisk synpunkt utan äfven ur nykterhetens.

Jag hade önskat att traktatsfrågan i utskottet blifvit något mera utförligt, än som skett, belyst ur dessa synpunkter, som jag nu angifvit. Jag har nemligen ansett det vara af största vigt att kunna framlägga för regering och Riksdag samt för hela landet alla de tungt vägande skäl, som tala för att vi böra bevara vår själfbestämmningsrätt i afseende å våra tullförhållanden. Jag hade trott att det varit af mera vigt att något utförligare motivera detta än att så noga som skett fixera den tidpunkt, då traktaterna böra uppsägas. Jag är nemligen af den uppfattning, att, sedan Riksdagen gifvit goda skäl för sin åsigt i frågan, den förtroendefullt kan och bör lägga saken i regeringens hand.

Jag ber emellertid att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen: En af dem i denna kammare, som i hufvudsak äro liktänkande med mig i tullfrågor, har redan framhållit att man från alla håll gerna önskar hafva så stor frihet rörande tulltaxan som möjligt, och att denna frihet icke bör uppoffras annat än mot fördelar, på hvilka man sätter värde. Det må ju alltför gerna medgifvas, att särskildt i den franska handelstraktaten åtskilliga föremål finnas intagna, hvilka icke hafva den betydelse för den franska industrien att de icke möjligen skulle kunna återlemnas till frihet. En underhandling om ändringar i den franska traktaten skulle således alla gerna se, och det är icke heller, efter de uttalanden, vi hört från statsrådsbanken, ringaste tvifvel om att ju icke en sådan underhandling är att förvänta. Men detta är en helt annan sak än att Riksdagen skulle genom en särskild skrifvelse påkalla uppsägning af den franska handelstraktaten och särskildt fixera en viss dag, inom hvilken Riksdagen önskade uppsägningen vara verkställd. Huru litet det betyder om denna uppsägning sker en eller annan dag tidigare, det har också nyss blifvit af en talare påvisadt och denne har också framhållit det stora äfventyr, för hvilket Sverige skulle utsätta sig, om Sverige skulle undantagsvis skynda att uppsäga sin handelstraktat med Frank-

Om uppsägning af handelstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

rike, innan ännu Frankrike bestämt sig för att uppsäga sina traktater med andra nationer, med hvilka det slutit tarifftraktater. Sverige skulle i sådant fall komma i ett synnerligen ofördelaktigt förhållande gent emot Frankrike. Då jag för min del är fullt öfvertygad att, hvilka brister än denna traktat kan hafva, vi likväl med afseende på handelns och industriens viktigaste intressen måste sträfva efter att en traktat med Frankrike kommer till stånd, om ock på förändrade grunder, så vill jag icke medverka till att försvåra uppgörelsen och får därför yrka afslag å det föreliggande skrifvelseförslaget.

Friherre Barnekow: Jag skall endast bedja att få i korthet försvara några uppgifter i bevillningsutskottets betänkande, som här särskildt af en talare blifvit angripna. Då man genomläser utlåtandet och jemför det med reservationen, finner man en mycket stor olikhet i en sifferuppgift. Det är denna olikhet jag ber att få omnämna. I reservationen uppgifves vår export till Frankrike hafva uppgått ända till 34 millioner, men i betänkandet står en vida lägre summa. Förhållandet är emellertid att utskottet tagit i betraktande endast de varor, som erhållit tullnedsättningar i den franska traktaten, medan åter reservanten medtagit alla varor. På samma sätt har nu herr Wærn också medtagit alla varor, som utgått till Frankrike, och derigenom kommit till det resultat att vi haft så stor fördel af traktaten, men om man icke så gör, skall man finna att exporten af de varor, som icke äro beroende af traktaten, utan hafva precis samma fördelar i hela världen, stigit, medan deremot utförelsen af dem, som hafva gjorts beroende af traktaten, icke på långt när stigit så mycket. Följaktligen visar det sig att, om vi icke haft någon traktat, så hade exporten af de förra stigit precis lika mycket och vi hade haft samma fördelar hvad dessa varor beträffar. Att nu beräkna fördelarne af traktaten så som reservanten och herr Wærn gjort är enligt min uppfattning en oegentlighet, ty enligt mitt förmenande är det rättare att räkna så som utskottet gjort, ty de varor, som icke upptagits i traktaten, äro ju icke beroende af denna.

Jag skall vidare be att få bemöta den siste ärade talaren och flere föregående talare, hvilka sagt att det vore för tidigt att redan i år uppsäga traktaten, därför att, om vi väntade, skulle Frankrike sjelft uppsäga den. Men hvad innebär då denna skrifvelse? Jo, den innebär, enligt mitt förmenande, ett uttalande från bevillningsutskottets sida att den franska traktaten medfört så ringa fördelar och varit förenad med så stora olägenheter för Sverige, att man önskade att icke en enda dag uppskjuta dess uppsägande, och om detta blir Riksdagens beslut, befinnes Riksdagen vara af samma åsigt som utskottet; vidare har Riksdagen i en sådan skrifvelse uttalat att den lemnat saken i Konungens händer och har fullt förtroende till regeringen i afseende å traktatsfrågan. Efter de uttalanden, vi i dag hört från statsrådsbanken, är jag ock fullt öfvertygad, att Riksdagen kan hafva detta förtroende till regeringen. Om det nu emellertid skulle inträffa sådana omständig-

heter, som skulle göra en sådan uppsägning aldeles omöjlig eller försvåra den, så innebär denna skrifvelse icke något hinder för regeringen att inkomma till Riksdagen och säga att de eller de omständigheter hafva inträffat, och därför har uppsägningen icke kunnat ske till den af Riksdagen begärda tiden — förutsatt att regeringen är beredd att inför den då församlade Riksdagen försvara en sådan åtgärd. Så rymlig är denna skrifvelse, och jag tror att bevillningsutskottet fullkomligt riktigt uppfattat saken, då det ansett att det icke är för tidigt att i år göra ett uttalande i fråga om uppsägningen. Nästa Riksdag sammanträder den 15 januari och det är därför icke möjligt att före den 1 februari medhinnna saken. Om således Riksdagen vill yttra sig i en fråga som så nära berör svenska folkets rätt att sig sjelf beskatta, så måste det enligt mitt förmenande ske vid innevarande riksdag och kan ej dermed uppskjutas till nästa. Det är detta jag velat uttala och yrkar jag därför bifall till utskottets hemställan i första punkten.

Om uppsägning af handelsstraktaterna med Frankrike och Spanien.
(Forts.)

Herr Bennich: Tyvärr är jag för närvarande så besvärad af en bröstakomma, att jag knappast förmår tala och därför kanske icke bort begära ordet. Jag skall också inskränka mitt yttrande till att i allra största korthet anhålla att få instämma med herr Björnstjerna, hvilkens uttalade åsigter, såväl beträffande tarifftraktaters lämplighet i och för sig som angående denna fråga i öfrigt, jag fullkomligt gillar.

Jag vet mer än väl, att tarifftraktater endast äro nödfallsvägar, hvilka icke böra längre eller i vidsträcktare mån anlitas, än omständigheterna nödvändigt fordra. Jag är också lika rädd om svenska folkets sjelfbeskattningsrätt, som någon annan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förvarande punkt hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 1 punkten af sitt betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås berörda hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda.

Ja — 83;

Nej — 46.

2—4 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades grefve *Posse* från den 1 till och med den 7 nästinstundande mars äfvensom herr *Fröberg* under tre veckor, räknadt från den 5 i samma månad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,19 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 26 februari, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo bankoutsrottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.*

Herr Treffenberg: Jag hade hoppats, att någon annan skulle före mig uppträda i denna fråga. Detta mitt hopp har haft flera anledningar, bland annat den, att det är första gången jag i en riksdag yttrat mig i en bankfråga, hvilket åter har sin förklaringsgrund deri, att jag — det är ingen skam att erkänna det — icke förstår bankfrågor. Jag förstår dock några sidor af dessa frågor. Jag förstår de moraliska sidorna, och det är därför jag här i denna sak uppträdd. Jag bör då börja med att uttala min tacksamhet till herrar reservanter, som genom sin reservation beredt Riksdagen tillfälle att taga kännedom om det märkliga ärende, som varit föremål för bankofullmäktiges behandling den 14 november sistlidet år, äfvensom om den icke mindre märkliga behandling, som detta ärende hos bankofullmäktige undergått. Men på samma gång vill jag äfven uttala min förvåning, jag tillägger min pinsamma förvåning deröfver att, då inom bankoutsrottet det yrkande framstälts, att utskottet skulle bereda Riksdagen tillfälle att taga kännedom om bankofullmäktiges protokoll i ärendet, ett sådant yrkande fallit och fallit med betydlig majoritet. Det är herr Hörnfeldt och några andra reservanter i medkammaren vi hafva att tacka för att vi fått kännedom om detta ärende.

Uti bankoreglementets 35 § 2 mom. stadgas:

»Så väl fullmäktige i riksbanken och ledamöter af styrelserna för afdelningskontoren som tjänstemännen vid riksbankens hufvud- och afdelningskontor vare det uttryckligen förbjudet att såsom kommissionärer taga någon befattning med vexeldiskontering eller med anskaffande af lån eller kreditiv i riksbankens hufvud- och afdelningskontor. Finnes förbudet vara öfverträtt af fullmäktigt, göres derom anmälan hos fullmäktige som förordna angående åtal i enlighet med gällande ansvarighetslag. Öfverträdes åter förbudet af ledamot i afdelningskontors styrelse eller af tjänsteman, anmäles förhållandet i förra fallet hos fullmäktige, som från uppdraget genast entlediga den felaktige ledamoten och förordna angående

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.*
(Forts.)

hans åtalande inför vederbörlig domstol, och i senare fallet hos fullmäktige eller vederbörande styrelse, hvilka ega att antingen för alltid eller för viss tid af minst sex månader skilja den felaktige från befattningen och densamma åtföljande förmåner.»

Här gäller nu naturligtvis att få utredt — såvidt sådant kan ske af de för kammaren tillgängliga handlingarne, hvilka ju inskränka sig till endast det omnämnda protokollet — huruvida det finnes grundad anledning till det antagande, att en förbrytelse af den beskaffenhet, som afses i det af mig upplästa momentet verkliga egt rum. Är den frågan afgjord, så är också domen fallen icke blott öfver bankofullmäktige, utan — jag tillägger det — äfven öfver bankoutskottet. Bankofullmäktige hafva i det domslut, som af dem afgifvits, förklarat att: »Efter föredragning af handlingarne togo herrar fullmäktige detta ärende i öfvervägande och funno dervid hvad inspekterande fullmäktigen anmärkt i fråga om såväl utfärdandet af vederhäftighetsbetyg som inlemnandet af lånehandlingar vara genom de afgifna förklaringarne bekräftadt, i följd hvaraf» etc.

Ser man nu på den förklaring, som afgifvits af ifrågavarande ledamot af afdelningskontorets i Kalmar styrelse, och som förekommer i afdelningskontorets protokoll, finner man, att han helt lojalt erkänt, att han utfärdat vederhäftighetsbevis, äfvensom att han tillhandagått lånesökande både med lånehandlingarnes inlemnande och med lånens uttagande. Här äro således två särskilda fakta, som vi hafva att hålla oss till. Frågan är den, om det kan anses förbjudet för bankofullmäktig eller ledamot af afdelningskontors styrelse att tillhandagå med utfärdande af vederhäftighetsbetyg. Jag anser denna sak vara något omtvistlig. Att enligt lagens anda det är absolut förkastligt och att således bankofullmäktige med rätta ansett detta förfarande »olämpligt», derom är jag fullt öfvertygad. Men jag är icke så säker på, huruvida, i händelse åtal anställes för ett sådant förfarande, ett sådant åtal skulle medföra straffpåföljd. Den tvekan, som jag hyser i denna del, hyser jag deremot ingalunda i fråga om senare delen. Här anser jag, att lagen är alldeles tydlig och klar, och att det erkända förfarandet varit brottsligt. Herrarne veta, att tidningarna på senare tiden mycket sysselsatt sig med denna sak. Man har fäst synnerligt stor vikt vid den omständigheten, huruvida ersättning för detta kommissionärskap egt rum eller icke. Frågan är således den: hvad är det som konstituerar ett kommissionärskap? Är det tillräckligt, att från lånesökande emottaga lånehandlingar samt emottaga lån och tillställa dem lånesökandena, eller fordras det äfven att detta skall ske emot kontant betalning? För min del anser jag det alldeles påtagligt, att ett förfarande af förra slaget är ett verkligt kommissionärskap och följaktligen straffbart. För att komma till den öfvertygelsen, behöfver man ju icke mer än erinra sig att jag redan derigenom, att jag tager emot en lånehandling och tillställer lånesökanden lånet, kommer i en falsk ställning, blir moraliter jäfvig att med oveld pröfva sjelfva låneansökningen. Ersättningen kan vara af många slag. Den behöfver icke

utgå i den, om jag så får säga, brutala formen af kontant betalning. Det finnes mångfaldiga andra sätt att visa sin erkänsla. Härtill kommer äfven den omständigheten att det i de flesta fall är absolut omöjligt att kunna kontrollera, huruvida ersättning i en eller annan form utgått eller icke, ty ersättningen läres icke gifvas för öppna dörrar eller i vittnens närvaro, då det gäller ett dylikt privat geschäft emellan lånesökanden och kommissionären. Således är det min bestämda öfvertygelse, att det för att anses hafva utfövat kommissionärskap icke erfordras att hafva tagit emot ersättning i någon som helst form, utan det är nog att hafva tagit emot lånehandlingen och lemnat lånet till lånesökanden samt derjemte att i detta hänseende hafva låtit sig »allmänneligen brukas». Detta senare är en ganska vigtig *nota characteristica*. Antag t. ex. att en bankofullmäktig eller ledamot af afdelningskontors styrelse undantagsvis någon gång, för att tjena en nära skyldeman, biträder honom med inlemnandet af en låneansökan. Karakteren af en sådan handling kunde aldrig missförstås.

Jag vill visst icke — ty jag har icke förmåga att ransaka hjertan och pröfva njurar — kasta större skugga öfver den man, som här afses, än den som kastas öfver honom af sjelfva handlingarne i målet, men jag anser det vara af allra största vikt för Riksdagen och särskildt för denna kammare, att, då Riksdagen eger det ansvarsfulla monopol, som ligger i dess utslutande styrelse öfver banken och dess förvaltning, äfven tillse att allt skickeligen tillgår, och att, då den ringaste tillstymmelse till missbruk röjer sig, kraftigt afvärja sådant och förekomma upprepadet deraf för framtiden. Jag minnes från flera år tillbaka under min förra riksdagsperiod — eller jag tror till och med något förut — hurusom det omtalades, att i en bankfråga, som varit före i Andra Kammaren, då varande landshöfding Malmsten framstälde en liknelse, som väckte en ogemen hänförelse hos de gode dannemännen. Han hade nemligen liknat banken vid *Cæsars* hustru och erinrat derom, att det icke var nog att *Cæsars* hustru var oskyldig; hon fick icke ens misstänkas. Sedermera under en lång följd af år, så fort en fråga, der någonting var i olag och liknelsen kunde inpassas, var under öfverläggning i denna samma kammare, genast var *Cæsars* hustru framme och dansade än här och än der. Nu några år har hon fått hvila sig, och det är särdeles beklagligt nu, ty *nu* borde verkligen rätta tillfället hafva varit inne att påminna om liknelsen mellan banken och *Cæsars* hustru.

Men, — frågas här, — hvad är att göra, då, efter hvad man hört, Andra Kammaren beklagligtvis redan beviljat décharge? Jo, mine herrar, här är mycket att göra, så vidt god vilja icke saknas. I § 70 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen stadgas uttryckeligen, att *alla* frågor, som röra bankens förvaltning, skola, i händelse af stridiga beslut, afgöras genom gemensam votering. Mitt förslag är — då jag icke vill döma någon ohörd — att kammaren till bankoutsottet återremitterar detta betänkande med förständigande för utskottet att öfver det i protokollet för den 14 november sistlidet är omförmälda ärende infordra bankofullmäkti-

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.
(Forts.)*

*Décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.*
(Forts.)

ges förklaring och sedermera till kammaren inkomma med det utlåtande, hvartill fullmäktiges förklaring må anses föranleda. Jag vet visserligen att, om ett sådant beslut af denna kammare fattas, blifver närmaste följden den, att bankoutskottet kommer in till kammaren med anmälan derom, att Andra Kammaren bifallit utskottets betänkande, och hemställan, att denna kammare måtte fatta ett definitivt beslut.

Men om denna kammare vidhåller sitt beslut om återremiss, kan jag icke finna annat än att det grundlagsenligt måste blifva gemensam votering mellan ena membrum, bifall till Andra Kammarens beslut, och det andra, återremiss. Om vi duka under i denna batalj, det vill med andra ord säga, om i denna gemensamma votering Första Kammarens mening undertryckes, då har Första Kammaren gjort allt hvad den kunnat för att häfda sin och Riksdagens ära. Skulle åter beslutet blifva återremiss, kan jag icke finna annat än att frågan fortfarande vore öppen. Riksdagen komme då i tillfälle att, sedan den inhemtat fullmäktiges förklaring och utskottets utlåtande fatta nytt beslut i ärendet. Det kunde möjligtvis leda till omedelbar remiss till justitieombudsmannen för åtals anställande.

Går detta an, mine herrar — ett sådant genomgående beskedlighetsmakeri, som har utmärkt detta ärende från början till slut? Först herr Danielson mot hans klientel, derefter afdelningskontoret i Kalmar mot herr Danielson, så bankofullmäktige mot afdelningskontoret och sist bankoutskottet mot bankofullmäktige. Skall nu äfven Första Kammaren sätta kronan på verket genom att, äfven den, bifalla utskottets betänkande? Ja, då finnes en magt likväl, som icke är beskedlig och icke *bör* vara beskedlig; det är den allmänna rättänkande opinionen i landet, som eger insigt i hvad frågan här gäller. Den skall döma samtliga vederbörande, äfven denna kammare, strängt *och detta med rätta*, såsom det stod i de gamla domarne. Jag yrkar, att betänkandet må till bankoutskottet återremitteras i det syfte, jag nyss antydt.

Herr Samzelius: Att vid föredragningen af detta betänkande möjligen olika meningar kunde uppstå, det kunde man gerna vara beredd på, men att meningsskiljaktigheten skulle uppstå från det håll, hvarifrån den nu yppats, det bekänner jag; att jag icke hade väntat.

Den siste ärade talaren har uppträdt såsom en tolk för och såsom förfäktare af den rena rättskänslan, hans uttryck hafva såsom vanligt varit mycket varma, och med den kannedom jag eger om hans ädla karakter, är jag äfven förvissad att dessa uttryck varit förestafvade af en sådan grund, men det oakadt är jag lika öfvertygad om, att han låtit af den glödande känslan och den lekande fantasien hänföra sig till betydliga öfverdrifter och gifvit saken sådana dimensioner, som den i själfva verket icke förtjenar. Hade saken gällt en vanlig person, Pål eller Per, så skulle man icke talat det minsta om den. Den rör nu en inflytelserik person inom Andra Kammaren, men jag kan icke se, att saken derigenom

det allra minsta förändras, utan anser, att den bör få bibehålla de ytterst små dimensioner, som den har.

Jag ber till en början få erinra, att den till Riksdagens pröfning öfverlemnade frågan gäller icke en viss utom bankofullmäktige stående persons förhållanden, hvilka redan blifvit af dem det vederbör pröfvade, utan det gäller huru bankofullmäktige fullgjort sina åligganden. Men man har likväl svårt att kunna bedöma detta, utan att vidröra den ifrågavarande personens beteende, och jag vill af denna anledning icke undandraga mig härom yttra mig, dervid ledd af lika kärlek till sanningen som den siste ärade talaren. Här hafva framhållits två saker såsom anmärkningsvärda. Den ena är, att den ifrågavarande personen utfärdat vederhäftighetsbetyg. Han har sjelf i sin förklaring medgifvit, att han utfärdat tretton sådana betyg. Faktum är således icke omtvistadt, men huruvida det skall hänföras till kommissionärskap, eller icke, derom kunna meningarne möjligen vara mycket delade. Jag antager för min del såsom gifvet, att det icke kan hänföras till kommissionärskap. En magistratssekreterare kan väljas till bankofullmäktig; han kan därför icke undandraga sig att såsom magistratssekreterare utfärda vederhäftighetsbetyg. Deremot kan anmärkas, att herr Danielson var icke magistratssekreterare, han hade icke någon skyldighet att utfärda vederhäftighetsbetyg. Ja, det är mycket riktigt, att han icke hade någon sådan skyldighet, men det är äfven upplyst, att det fans icke på orten någon uppammad lämplig vederhäftighetsbetygsskrifvare, utan att herr Danielsson måste tjänstgöra såsom sådan till dess någon annan blifvit van dervid. Ätt utfärda vederhäftighetsbevis kan emelltid efter alla rättslärdes omdöme icke hänföras till kommissionärskap, ty dertill hör, efter svensk rätt och efter utländsk rätt, att man skall utträta något efter uppdragsgifvarens vilja och befallning. Det står uttryckligt i den nya schweiziska obligationsrätten som nu för tiden anses vara den förnämsta, och det lär nog gälla äfven efter vår lag. Herr Danielson har således genom utfärdande af vederhäftighetsbetyg icke åtagit sig något kommissionärskap eller utfövat något sådant, vare sig han mottagit betalning eller icke, hvarom handlingarne icke lemna någon upplysning. Äfven om han uppburit den vanliga betalningen af en krona stycket för dessa betyg, så har han, enligt mitt förmenande, derigenom icke gjort sig skyldig till något kommissionärskap.

Den andra omständigheten, som mot honom framhållits, är den, att han fört handlingar till och ifrån lånekontoret. Denna sak är ju något tvifvelaktig, det medgifver jag gerna, men det har upplysts under ärendets behandling i utskottet och upplystes äfven under diskussionen i Andra Kammaren, att han å lånekontoret lemnat dem till kamreraren, hvilken var både tjänsteman der och föreståndare för kommissionsanstalten. Herr Danielson har uppgifvit, att han lemnat handlingarne till denne person, icke i hans egenskap af tjänsteman vid kontoret, utan såsom föreståndare för kommissionsanstalten, och då handlingarne således icke gått förbi utan passerat genom lånekontorets kommissionsanstalt, kan jag

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.*

(Forts.)

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.*
(Forts.)

svärligen tro, att hans förfarande kan hänföras till kommissionärskapet.

Här har mycket talats om, att det anmärkta förfarandet skulle strida mot bankoreglementets anda, om icke mot dess bokstaf. Det tror jag för min del icke; ty enligt bankoreglementets anda förbjödes egentligen sådant kommissionärskap, att den, som utöfvar det, har sina intressen förenade med lånesökandens. Om t. ex., såsom det hände för flere år sedan, en bankofullmächtig, som inlemnade lånehandlingar, betingar sig en viss procent i provision för lånets beviljande, i så fall är det stridande mot bankoreglementets både anda och bokstaf. Men att något sådant här skulle föreligga, derom innehålla handlingarne icke det ringaste.

Det står i protokollet och har troligen också upprört den ärade talarens känslor, likasom det skedde hos en talare i medkammaren, att herr Danielson vid talrika tillfällen varit frånvarande från styrelsens sammanträden. Man har sagt, att det är oanständigt att vara frånvarande så mycket. Saken är emellertid den, att enligt bankoreglementet skola hållas sammanträden vid afdelningskontoret i Kalmar minst fyra dagar i veckan, men styrelsen har fattat beslut, oaktadt göromålen der äro ganska ringa och vissa dagar icke lärer förekomma ett enda ärende, som påkallar styrelsens åtgärd, att sammanträden ändock skulle hållas alla helgfria dagar. När den ifrågavarande styrelseledamoten bodde på Öland samt dessutom mycket var upptagen af Riksdagen och komitéer, var det för honom omöjligt att alltid infinna sig vid afdelningskontorets sammanträden. Då man emellertid på flere håll varit angelägen om att framhålla hans förmenta stora egennyttas, så vill jag nämna, att efter hvad jag fått mig meddeladt, har han af de 1,200 kronor, han såsom styrelseledamot haft att åtnjuta, icke uppburit mer än 80 å 90 kronor, allt det öfriga har han afstått till sin suppleant. Detta enkla faktum är ju icke någon yttring af krass egennyttas?

Den ifrågavarande personen har för öfrigt visat sig ytterst nitisk i bankens intresse. Han har nemligen redt en hop saker, som eljest skulle beredt banken stora förluster. Han har upplyst, huru de handlingar voro beskaffade, som flyttades från hufvudkontoret till afdelningskontoret, och det har fordrats en man med det intresse och den energi, han onekligen i hög grad besitter, för att kunna reda det på detta sätt, så att banken gått ifrån saken med jemförelsevis liten förlust.

När man således ser, att hans uppsåt varit, icke att bryta mot bankoreglementet, utan att befordra bankens intresse, på samma gång han mot några få grannar på landet visat en kanske i några fall långt drifven hjälpsamhet, som dock der är så vanlig och icke i och för sig är klandervärd, då den ej sker för egen vinning, vare sig i ett eller annat afseende, så skall man ändå fästa sig bra nog strängt vid bokstafven och icke vara ledd endast af rättskänsla, då man anser, att här föreligger ett fall, der ett åtal bort ega rum. För min del tror jag icke att här är för handen något

sådant fall, att herr Danielson kunnat till ansvar fällas. Man hade visserligen lätt kunnat anställa åtal mot honom, men med den påföljden, att han, på skäl som blefve för vidlyftigt att här utveckla, med största sannolikhet blifvit frikänd. När han ändå entledigades från sin befattning emedan han icke hade tillräcklig tid att egna deråt, hade man då anledning att gå till väga på detta sätt? Jag tror, att det skulle karakteriserats såsom politisk förföljelse, och detta med rätta, och att bankofullmäktige här hafva iakttagit den gyllene medelvägen. Deras handlingssätt är, enligt mitt förmenande, icke klandervärdt, utan klokt, humant och försigtigt, och bär pregeln af omtanka, icke blott för banken, utan äfven för afdelningskontoret och samtliga vederbörande, som haft att göra med denna ledsamma sak.

Här har såsom en mycket graverande omständighet framhållits, att bankoutsrottets pluralitet kunnat undertrycka en så allvarlig anmärkning, som genom tidningarne blifvit uppblåst till så stora dimensioner. Jag hade icke trott, att den ärade talaren skulle taga så starkt intryck af pressen. Han har vid många föregående tillfällen, både i tid och otid förklarat, att han icke fäste det ringaste afseende vid dess uttalanden, men vid detta tillfälle synes han hafva varit mycket svag för pressen. Jag har också sett frågan behandlad i pressen, af några sakrikt och lidelsefritt, men af många på ett sätt, som jag icke kan gilla. Då de handlingar, som föreligga i reservationen, varit fullständigt meddelade i Stockholms Dagblad och, såsom jag vill minnas, äfven i andra tidningar, så är det ju icke fråga om att undandraga Riksdagen eller allmänheten den allra minsta upplysning, helst detta, enligt mitt förmenande, är rent af ett bagatellärende, som icke behöfver hemlighållas. Det är endast *personen*, som förorsakat, att det blifvit uppblåst till en stor fråga.

Bankoutsrottet har, enligt gällande instruktion, icke någon skyldighet att specifikt redogöra för hvarje ärende, som der förekommit, äfven om det är af underordnad vikt. När utskottet tillsattes, anses det, att der insätts personer, för hvilka kammaren har förtroende, och de hafva icke skyldighet att pladdra om allt, som förekommer i fullmäktiges protokoll, hvilkas innehåll i vissa fall till och med är dem uttryckligen förbjudet att yppa. Grundlagsstiftaren har velat ställa bankoutsrottet, likasom konstitutionsutskottet, högt och omgifvet med en viss sekretess, hvadan utskottet kan, utan anförande af skäl, inskränka sig till ett omdöme, huruvida de finna att bankofullmäktige vid bankens förvaltning handlat på sådant sätt, att ansvarsfrihet bör dem därför meddelas eller icke. Dessutom har utskottet väl skyldighet att med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som afse metalliska kassans upprätthållande samt myntutvexlingens fortgång och bestånd äfvensom att meddela vissa statistiska uppgifter rörande banken, men det har alls icke någon skyldighet att uti sitt utlåtande till Riksdagen befatta sig med sådana här historier, som pressen eller andra hafva gjort till en stor sak, ehuru den i sjelfva

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.
(Forts.)*

*Décharge för
fullmäktige i
riksbanken.*
(Forts.)

verket är ytterst ringa. Den person, som här är i fråga, har för öfrigt, — det är min lifliga öfvertygelse, hvilken icke så lätt rubbas af några bälstora fraser, — handlat efter bästa förstånd och öfvertygelse, har handlat af nit för afdelningskontoret och af nit för det allmänna, och enligt handlingarne föreligger ingenting, som kunde föranleda till hans ställande under åtal.

Vid sådant förhållande tror jag, att bankoutsrottets majoritet gjorde rätt, då den icke ville intaga denna fråga i utskottets betänkande, och derigenom gifva anledning till sådana talöfningar, som här och än mer i medkammaren egt rum. Låtom oss hålla oss till det nakna faktum, och det är verkligen af den beskaffenhet, att frågan icke på långt när förtjenat den uppmärksamhet, som redan dervid fästats. Jag skall därför icke uppehålla mig vidare vid saken, ej ens till vederläggning upptaga de besynnerliga åsigtter som uttalats rörande frågans vidare behandling, derest emot förmodan, ärendet varder till utskottet återremitteradt. Jag yrkar emellertid, mina herrar, att déchargebetänkandet nu må erhålla samma behandling, som vid föregående riksdagar, d. v. s. af kammaren bifallas.

Grefve Posse: Jag instämmer fullkomligt i den senare talarrens yttrande, att frågan, så vidt som den afser den ifrågavarande direktören, är och har varit från början en bagatellfråga. Men, mine herrar, här äro begångna åtskilliga missgrepp, falska steg äro tagna, och derigenom är frågan uppblåst till hvad den är; den gäller nu vida mer, än hvad den gälde ursprungligen. Både kammaren och landet ega rätt att veta det verkliga och sanna sammanhanget, och det kan man, enligt mitt förmenande, icke få utredt annorlunda, än derigenom, att herrar bankofullmäktige här vilja upplysa oss om det. Jag tillåter mig därför att till herrar bankofullmäktige här framställa denna fråga: Är det herrar bankofullmäktiges öfvertygelse, att den ifrågavarande direktören har utöfvat kommissionärskap, och, i så fall, hvarför hafva herrar fullmäktige då icke tillämpat gällande lag? Eller ock: hafva herrar fullmäktige den uppfattningen, att den ifrågavarande direktören icke utöfvat kommissionärskap? Hvarför hafva de då vid det nya valet icke återvalt honom, en dugande man, den förnämste kanske i sin ort, hvarför är han utesluten? Det är derom jag anhåller att Ni, mina herrar, som så länge åtnjutit Riksdagens förtroende och så väl motsvarat det, behagade upplysa Riksdagen om.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande memorial hemställt och sedan derpå att memorialet skulle visas åter till utskottet, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bankoutsrottet hemstält i sitt memorial n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas memorialet åter till utskottet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 35.

Härefter beslöt kammaren, på framställning af herr greffen och talmannen, att vid det sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 5 nästinstundande mars, anställa val af elektor och suppleanter för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte deras suppleanter.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 19 och 21 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 21, i anledning af väckt förslag till lag om ålderdomsförsäkring, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemstält.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälseräntegares rätt att tillösa sig skattejord, och

n:o 14, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags

och sparbanks konkurs den 7 juni 1889, än äfven väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången.

Kammaren åtskildes kl. 7,⁵² e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 28 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 13, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 27, med förslag till voteringspropositioner i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel;

bankoutskottets memorial:

n:o 3, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar;

n:o 4, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Malmö räkenskaper af åtskilliga fordringar;

n:o 5, angående afskrifning af tre stycken fordringar, tillhörande riksbankens afdelningskontor i Jönköping;

n:o 6, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Visby räkenskaper af en fordran; och

n:o 7, angående inköp för riksbankens räkning af H. Bukowskis samling af svenska och utländska sedlar m. m.; samt

lagutskottets utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om tillägg till § 23 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

Herr *Boström* afgaf en af honom med flere undertecknad motion, n:o 48, angående skrifvelse till Konungen i fråga om samtrafik mellan enskilda telefontät och statens interurbana telefonledningar m. m.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Efter förnyad föredragning af Kongl. Maj:ts den 26 innevarande februari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning af den s. k. Kommandantsången vid skansen Kronan i Göteborg med mera, hänvisades denna proposition till statsutskottet.

Efter föredragning af statsutskottets den 26 i denna månad bordlagda memorial, n:o 24, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till statsutskottet hänvisad motion, biföll kammaren den i memorialet gjorda hemställan.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 26 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 25 och 26.

Föredrogos och lades till handlingarna lagutskottets den 26 i denna månad bordlagda memorial n:o 15, i anledning af Andra Kammarrens återremiss af 1 punkten i utskottets utlåtande n:o 9, öfver väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 26 innevarande februari bordlagda utlåtanden n:is 16—18.

Herr *Bergström* erhöll ordet och yttrade: Herr grefve och talman! Det må tillåtas mig att göra den framställning, att af samtliga för andra gången bordlagda ärenden lagutskottets utlåtande n:o 19, angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, må uppföras främst å föredragnings-

listan för morgondagen, detta så mycket hellre, som nämnda utlåtande inkommit först af alla nämnda ärenden och redan en föregående dag för andra gången bordlagts.

Herr Reuterswärd: Jag undrar, om det vore så försigtigt af Första Kammaren att behandla frågorna i den ordning, som herr Bergström nu föreslagit. För min del, tror jag, att det vore lyckligare, om Andra Kammaren finge afgöra lagutskottets utlåtande n:o 19, innan det förekommer inom denna kammare, och att således statsutskottets utlåtande n:o 25, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. bör komma främst på föredragningslistan efter de i dag för första gången bordlagda ärenden.

Jag tager mig därför friheten föreslå, att frågorna må förekomma i den ordning jag nämnt, emedan jag anser att hufvudfrågans lyckliga lösning till stor del skall derpå bero.

Herr Bergström: Jag kan icke finna, att den näst föregående talaren anfört några skäl för sitt yrkande rörande den ordning, hvori ärendena böra uppföras å morgondagens föredragningslista. Han talade visserligen om, hvilken ordning skulle lända till den lyckligaste lösningen, men för min del vet jag icke hvad han menade med den lyckligaste lösningen. Jag anser den lyckligaste lösningen vara den, att båda kamrarne obetingadt bifalla Kongl. Maj:ts framställning om ändringar i värnpligtslagen, och har under den förutsättningen ingenting emot att bifalla förändringar i lagen om grundskatternas nedsättning och lindring i rustnings- och roteringsbesvären, ty dermed fortsätta vi endast den väg, vi år 1885 redan beträdt och som vi blifvit tvungna att beträda. Men nu tror jag, att, om den af den näst föregående talaren föreslagna ordningen för uppförande af ärendena skulle följas, detta icke skulle leda till den utgång, som jag håller för den lyckligaste. Visserligen har han icke sagt, hvilken utgång han anser för den lyckligaste, och då är det svårt att disputeras om sannolikheter och möjligheter. Men redan i den omständigheten att lagutskottets ifrågavarande betänkande inkom förliden tisdag och de öfriga först derpå följande onsdag, ligger ett starkt skäl att å föredragningslistan uppföra det framför de andra, hvilket jag fortfarande yrkar.

Herr Reuterswärd: Om det är nödvändigt att på förhand yttra sig i denna fråga, hvilket jag icke är beredd att göra, så ber jag först att få säga, att, då den siste talaren icke hade något annat skäl än det, att lagutskottets betänkande inkommit en dag före det andra, så tycker jag att det skälet icke är synnerligen starkt. Jag erkänner med honom, att den lyckligaste lösningen af denna fråga vore om Kongl. Maj:ts proposition blefve bifallen. Detta är jag färdig att förklara, men jag fruktar på det bestämdaste, att det icke lyckas att genomdrifva den uti medkammaren. Är lagen fallen, är all sammanjemkning omöjlig, men är den bifallen i Andra

Kammaren, då kan en sammanjemkning om beloppen ega rum. Detta är skälet, hvarför klokheten bjuder att låta Andra Kammaren först afgöra lagfrågan och Första Kammaren anslagsfrågan. Den, som icke vill att hela frågan skall falla, bör, enligt min tanke, instämma med mig deruti, att vi böra göra allt för att få vårt för svar något stärkt.

Jag anhåller, att på föredragningslistan för morgondagens plenum lagutskottets utlåtande n:o 19 må sättas efter statsutskottets utlåtanden n:is 25 och 26 samt närmast det sistnämnda.

Herr Bergström: Det må tillåtas mig att uttala min stora fägnad deröfver, att den näst föregående talaren, i likhet med mig, anser den lyckligaste händelsen vara den, att båda kamrarne godkänna Kongl. Maj:ts proposition om förändringar i värnpligtslagen. Han antydde dock en möjlighet, hvars förverkligande han antagligen med sitt förslag äsyftade, den nemligen, att, om än kamrarne stannade i olika beslut rörande värnpligtslagen, skulle dock en sammanjemkning kunna ega rum. Detta tvingar mig att i viss mån redan på förhand yttra mig i sjelfva saken. Hvad Kongl. Maj:t föreslagit i fråga om ökning af tjenstetiden och äfven öfningstiden, är så obetydligt och ringa, att någon sammanjemkning, i händelse af olika beslut, icke kan och icke bör i frågakomma. Till följd deraf håller jag före, att om icke båda kamrarne i allo godkänna Kongl. Maj:ts förslag rörande värnpligtslagen i nämnda två delar, så bör frågan om skattenedsättning och lindring i rustnings- och roteringsverket vara förfallen. Jag var visserligen med om sammanjemkningen år 1885, hvarigenom vännerna af ett förstärkt försvar förlorade 8 år på tjenstetiden och 6 dagar på öfningstiden, men jag kommer aldrig att för framtiden vara med om dylik sammanjemkning. Vi fingo då åtminstone värnpligtslagen, hvilken kan anses i någon mån motsvara uppoffringarna; men en tillökning af allenast 3 å 4 dagar frågar jag icke det minsta efter. Då må det förr vara som det nu är.

Jag vidhåller mitt förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på uppförandet af lagutskottets utlåtande n:o 19 å föredragningslistan till kammarens nästa sammanträde yrkats dels, af herr *Bergström*, att samma utlåtande skulle sättas näst före statsutskottets utlåtande n:o 25, dels ock, af herr *Reuterswärd*, att lagutskottets berörda utlåtande skulle sättas efter statsutskottets utlåtanden n:is 25 och 26 samt närmast det sistnämnda.

Derefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på bifall till herr Bergströms förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr Bergströms förslag i afseende på uppförandet af lagutskottets utlåtande n:o 19 å föredragningslistan till kammarens nästa sammanträde, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Reuterswärds förslag i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—28;

Nej—43.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskotts-
betänkandena sättas främst de, hvilka blifvit denna dag bordlagda första gången.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
